

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra psychologie a patopsychologie

Diplomová práce

Bc. Jana Šiklová, DiS.

Psychologické proměny komunikace v prostředí mobilního internetu
u dětí ZŠ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Olomouc 2017

.....

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Doc. PhDr. Ireně Plevové, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce a za všechny věcné připomínky. Děkuji také všem pedagogickým pracovníkům ZŠ Prosetín, kteří byli vstřícní při mém pedagogickém výzkumu.

Obsah

ÚVOD	5
I TEORETICKÁ ČÁST	7
1 OBECNÁ ANALÝZA LIDSKÉ KOMUNIKACE.....	7
1.1 VYMEZENÍ LIDSKÉ KOMUNIKACE	8
1.2 PSYCHOLOGICKÉ ZVLÁŠTNOSTI MOBILNÍ KOMUNIKACE.....	11
2 PSYCHOLOGICKÉ PROMĚNY KOMUNIKACE V PROSTŘEDÍ INTERNETU....	13
2.1 PODOBY A PROJEVY VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE.....	16
2.2 SPECIFICKÉ RYSY KOMUNIKACE V PROSTŘEDÍ INTERNETU	19
2.3 JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE.....	21
3 DIGITALIZACE ŽIVOTNÍHO STYLU	24
3.1 MIZÍ ŽIVOT MEZI ONLINE A OFFLINE	24
3.2 MÉDIA VE VÝVOJI LIDSKÉ SPOLEČNOSTI	26
4 INFORMAČNÍ SPOLEČNOST – NOVÁ FÁZE EVOLUCE.....	28
4.1 VZNIK INFOSFÉRY A KYBERPROSTORU	28
4.2 KYBERKULTURA A VIRTUÁLNÍ REALITA	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
5 FORMULACE CÍLŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	32
5.1 CÍLE.....	32
5.2 FORMULACE VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	33
6 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU A MÍSTA ŠETŘENÍ.....	35
7 METODY VÝZKUMU.....	37
8 ANALÝZA DAT ZÍSKANÝCH DOTAZNÍKEM	39
8.1 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	47
9 DISKUSE.....	53
ZÁVĚR	56
ZDROJE.....	57
PŘÍLOHY	60
SEZNAM ZKRATEK.....	62

Úvod

Člověk pro svůj klidný průběh života vyžaduje řadu potřeb, které je důležité uspokojovat. V případě jejich neuspokojení může nastat nerovnováha a dojít např. ke vzniku nemoci. Mezi takové potřeby lze zařadit také potřebu sociálních kontaktů. Znamená to, že člověk je společenský tvor a pro svoji existenci vyžaduje udržovat mezilidský kontakt s dalšími lidmi neboli sociální interakci. Navazování a udržování kontaktů uskutečňuje řadou způsobů, mezi které patří hlavně komunikace. Co to vlastně taková komunikace je? Existuje nepřeberné množství názorů, definic a různých teorií, jimiž se zabývala řada odborníků a teoretiků. Přesto většina z nich se shodla, že se jedná o přijímání a sdělování informací za využití různých sdělovacích prostředků.

V současnosti kromě řeči, která je jen typicky lidskou schopností, se uplatňuje celá řada dalších vymožeností moderní doby pro sdělování. Dnešek nabízí nespočet nových technologií, bez nichž si převážná část lidské populace nedokáže představit svoji existenci. Díky rychlému pokroku doby neustále vznikají nové a nové prostředky pro dorozumívání (např. chytré mobilní telefony, tablety, notebooky či počítače). Všichni tito „pomocníci“ s nepřetržitým připojením na internet zprostředkovávají uživatelům kontakt se svými blízkými na velké a malé vzdálenosti.

„Zajímej se o druhé, chceš-li, aby se druzí zajímali o tebe.“ (16, s. 36). Tak se podařilo napsat Adolfu Freiherrovi von Knigge ve své knize nazvané *Umgang mit Menschen*. Toto prohlášení uvedl autor před více než dvěma sty lety. Velice mne zmíněné slovní spojení zaujalo a vnuklo mi myšlenku, zda-li opravdu ještě funguje mezi lidmi komunikace z očí do očí, nebo jestli byla tato komunikace pohlcena moderními informačními prostředky. Díky těmto prostředkům, jako je např. mobilní telefon, lidé uskutečňují komunikaci bez potřeby si hledět do očí.

Na webových stránkách psychologie.cz se objevil článek od analytika, komentátora a odborníka na média Miloše Čermáka. Při jedné přednášce o sociálních médiích na FSV UK (Fakulta sociálních věcí Univerzity Karlovy) uskutečnil průzkum mezi studenty. V polovině hodiny požádal studenty, aby vytáhli papír a tužku. Poprosil je, aby upřímně napsali, kdo z nich během posledních patnácti minut vzal do ruky mobilní telefon a z jakého důvodu. Výsledky byly zářející. Převážná část studentů mobilní telefon použila a někteří ani nevěděli proč. (7)

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla uskutečnit podobný výzkum mezi žáky I. a II. stupně běžné základní školy, ovšem s tím rozdílem, že jsem na vyučovací hodinu vytvořila dotazník zaměřený na problematiku týkající se mobilních telefonů.

Jeho součástí je i doplňující položka týkající se použití mobilního telefonu během vyplňování tohoto dotazníku s uvedením důvodu jeho použití. Tato položka je žákům položena až po řádném vyplnění celého dotazníku.

Dané téma jsem zvolila z toho důvodu, že převážná většina z nás kontakt s mobilním telefonem bere jako naprosto nevědomou a zautomatizovanou činnost. Dalším příkladem takové činnosti je nádech, výdech, mrkání atd. Při náhodném nahlédnutí do kabelky, kapsy u kalhot či školní aktovky, ve většině případů nalezneme mobilní telefon. Leckdy se může někomu z nás přihodit, že mobilní telefon vezme do ruky a ani neví z jakého důvodu. Také vzniklé situace, kdy si někam vyrazíme a zapomeneme někde mobilní telefon např. doma v kuchyni na stole, jsou pro nás nepříjemné a vyvolávají v nás pocity, že nám něco chybí a postrádáme to.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Obecná analýza lidské komunikace

Schopnost a tendence oznamovat určité informace není specificky lidská. Tuto schopnost nacházíme samozřejmě u zvířat, dokonce i u živočichů na poměrně nízkém stupni fylogenetického vývoje (např. hmyz). Komunikace mezi živočichy probíhá pomocí zvuků (např. ptáci využívají akustických signálů k vábení partnerů, prosebnému volání mláďat atd.), poměrně malého počtu zvuků a výrazů (např. opice), pachů a dotyků tykadél (např. mravenci označují trasu, jež vede ke zdrojům potravy, vylučováním tzv. feromonů) nebo dokonce v kombinaci tance, pachů a zvuků (např. včely provádějí pohyby podobné tanci, kterými ostatním sdělují směr, vzdálenost a vydatnost „pastvy“). Obsahem sdělení u živočichů, jak již bylo zmíněno výše, bývají většinou základní informace o potravě, jejím směru a vzdálenosti a to i v případě blížícího se nebezpečí. (28, 38)

Člověk je tvor společenský a fungování společnosti, společenství a sociálních vztahů komunikaci předpokládá. Většinou komunikuje s druhými lidmi o složitých společenských a psychologických událostech, filozofických názorech, dovede vyjádřit složitými symboly abstraktní fakta a komplikované stavy vlastní mysli. Díky komunikaci může člověk zejména měnit nejen sám sebe, ale i své blízké. Komunikace dokáže sama o sobě posilovat nebo tlumit emoce a formulovat postoje. Dále prostřednictvím komunikace člověk dokáže popudit, provokovat, iniciovat, uchlácholit a zbrzdit druhého v jeho odhodlání a i dokonce přesvědčit o pravdě a věrohodně šířit lži. Potřeba komunikovat, dělit se o zážitky a také je sdílet, je totiž jedna ze základních lidských potřeb. Tato potřeba může být v současnosti velmi rychle uspokojena, a tudíž naplněna i z velkých vzdáleností. Konkrétním příkladem je souvislost mezi komunikací a změnou životního stylu souvisejícího s rozmachem cestování neboli „objevování světa“. Lidé z kteréhokoliv kouta světa mají možnost komunikovat s osobou blízkou, která se momentálně nachází na druhé straně zeměkoule. Je jim to umožněno díky telefonování, chatování, posílání e-mailu nebo SMS. V tomto případě dochází k překonávání časového a prostorového omezení sociálních kontaktů. (38, 39)

Komunikace ve většině případů probíhá v dyádě neboli ve dvojici (mezi dvěma lidmi) nebo ve skupině (mezi více lidmi). Způsob komunikace může být různý - např. lidé mezi sebou volně hovoří (každý s každým), anebo hovoří jedna ústřední osoba. Na tuto osobu se všichni obracejí při získávání informací a získaná sdělení předávají dál (převážně se to týká nadřízený a podřízený). (31)

Pojem komunikace z laického pohledu může mít dvojitý význam. Obecně lze komunikaci chápat jako spojení např. v dopravě anebo v podobě dorozumívání mezi lidmi. V tomto případě se jedná o typicky lidskou komunikaci a to v podobě mluvené nebo psané řeči. Na typicky lidskou komunikaci můžeme nahlížet v širším a užším slova smyslu. V širším slova smyslu je komunikace charakterizována jako interakce a kontakt mezi lidmi a dalšími živými tvory. V užším slova smyslu chápeme komunikaci jako dorozumívání pouze mezi lidmi na základě vrozených předpokladů, učení a chtění toho daného člověka. Proto došlo k vyvinutí různé specifické formy komunikace u sociálně žijících živočichů. Interakce je tedy širším pojmem komunikace. Tento pojem pochází z latinského slova inter = mezi, uvnitř, actio = jednání, konání od, ago = konat, jednat a můžeme ji charakterizovat jako vzájemné nebo navazující působení. Toto působení se uskutečňuje mezi dvěma či více lidmi. (4, 25)

Následující kapitoly budou zaměřeny právě na verbální komunikaci v mluvené a psané podobě.

1.1 Vymezení lidské komunikace

Výstižné vymezení pojmu lidská komunikace se podařilo autorům Argyle a Trower v jejich publikaci: *„Lidská společnost je v podstatě síť vztahů mezi lidmi. Když si ji představíme jako rybářskou síť, pak uzly představují lidi a provázky či lana vztahy mezi nimi. Ale co to vlastně je, toto lanová v lidském světě? Jedna odpověď je, že je to komunikace.“* (2, s. 4)

Termín komunikace je latinského původu communication = sdělení a z comunis = společný. Pokud komunikujeme, jednáme z důvodu snahy navázat s někým „společenství“. Pokoušíme se dotyčnému sdělit informaci, myšlenku, mínění anebo dokonce postoj. V literatuře existují různá dělení druhů komunikace (např. přímá či nepřímá, oboustranná či jednostranná, soukromá či veřejná anebo masová, verbální a neverbální). V této kapitole se blíže zaměříme na komunikaci verbální neboli slovní. Tato komunikace je specificky lidskou formou komunikace. Formou verbální komunikace je mluvená a psaná řeč, respektive její národní forma, jazyk, jenž se zřejmě vyvinul z jednoduché vokalizace v podmínkách vzájemného soužití. Toto soužití kromě jiného vyžadovalo dělbu práce a diferenciaci sociálních rolí. Jazyk můžeme označit za prostředek mluvené řeči. Komunikace bývá označována také jako symbolická komunikace. Znamená to, že lidé si pomocí specifických symbolů (řečových i výrazových) sdělují informace. Řeč je tedy soustava znaků či soustava

symbolického chování. Její primární funkce spočívá ve sdělování pomocí konvenčních prostředků, slov či jiných znaků. (15, 38)

V psychologickém slovníku autoři Hartlovi charakterizují verbální komunikaci slovy: „(verbal communication) slovní; komunikace zprostředkovaná slovy, jazykem; podle odborníků z univerzity v Palo Alto z r. 1964, kteří se zabývali analýzou komunikačního kontextu, lze ji dělit do tří úrovní:

- a) *suplementární – neustálé vzájemné vyrovnávání informační, emocionální a prožitkové úrovně vyměňovaných sdělení, oba udržují rovnováhu, snaží se jeden před druhým se svými zážitky nezústat pozadu (přítel – přítel);*
- b) *komplementární – jedna osoba je v direktivní, dominantní pozici vůči druhé (učitel – žák, rodič – dítě, lékař – pacient, poslanec – volič, nadřízený – podřízený), oba účastníci takové rozdělení rolí respektují, žák, dítě ani pacient se nesnaží konkurovat dominantnímu partnerovi; tento typ komunikace je výhodný a účinný při předávání informací; proto se do tohoto modelu dnes řadí i komunikace s počítačem;*
- c) *metakomplementární – osoba, která je v dominantní pozici tuto možnost nevyužívá a úmyslně ji přenechává druhé osobě (terapeut – pacient), projevuje se umění naslouchat druhému, mlčet, lépe vníknout do problému a společně pak nalézt řešení.“ (11, s. 266)*

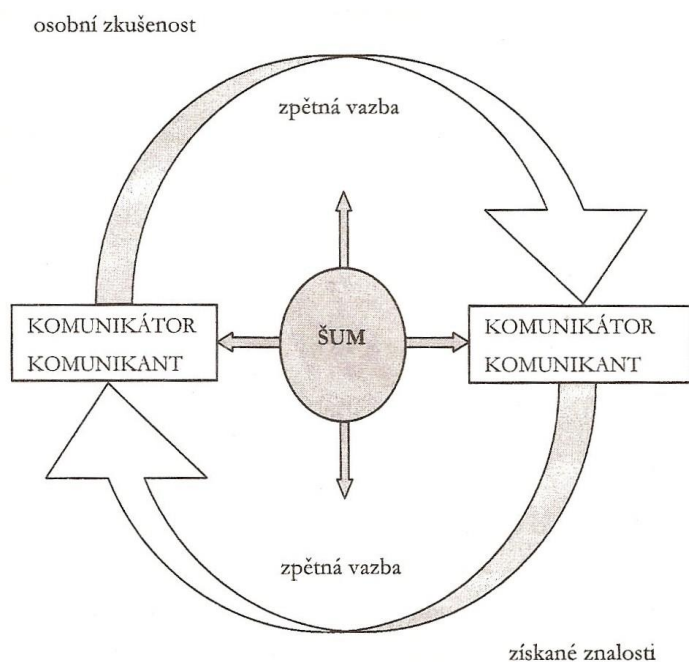
Neexistuje ostrý předěl mezi verbálními a neverbálními prostředky řeči. Význam verbálního výroku může dát nepatrná změna v neverbální oblasti. Např. intonace hlasu, která rozhoduje o jaký výrok na účet druhého se jedná (projev hostility = tendence ublížit a škodit druhým; nebo vtip). (38)

Základem sociální interakce je tedy komunikace. Různé druhy komunikace nám pomáhají naplnit náš každodenní život. Komunikujeme s druhými lidmi či od nich přijímáme zprávy řečí, písmem a také za využití celé řady neverbálních komunikačních signálů. Přijímání, ale i vysílání informací označujeme jako komunikační proces. Tento komunikační proces se skládá ze 3 fází:

1. zakódování sdělení do určité formy, např. mluvené řeči,
2. předání informace prostřednictvím určitého kanálu (např. zvuku, zraku, sluchu, dotyku, hmatu nebo obrazu),
3. dekódování přijatého sdělení příjemcem. (12, 25)

Každý účastník komunikace je zároveň zdrojem (mluvčím, sdělovatelem nebo komunikátorem) i příjemcem (posluchačem, příjemcem nebo komunikantem). Svá sdělení vysíláme např. mluvením, psaním, gestikulací nebo usmíváním se a naopak sdělení přijímáme např. poslechem, četbou, očním kontaktem, čichem atd. Přijímáme také svá sdělení, např. slyšíme se, vnímáme své vlastní pohyby a značnou část své gestikulace. Pro jakési zakódování informace dochází např. k převodu myšlenky do řeči. Pokud k našim uším dorazí zvukové vlny, které si převádíme z řeči druhého na myšlenky, dochází k dekodování informace. Někdy ovšem chceme z komunikace vyloučit ostatní, a tak použijeme např. žargon (= vrstva slovní zásoby), kterému rozumí pouze konkrétní posluchač (komunikant). Součástí komunikačního procesu je i zpětná vazba, která se uplatňuje ve vzájemné výměně informací mezi komunikujícími. Jedná se o „kontrolu či reakci“ komunikanta na sdělení od komunikátora. Pro přenášení a přijímání sdělení se využívají komunikační kanály. Při komunikaci hovoříme a nasloucháme (sluchový a hlasový kanál), vnímáme zrakem svoji i druhého gestikulaci (zrakový kanál), současně vysíláme a vnímáme pachové signály (čichový kanál) a často dochází k vzájemným dotykům (hmatový kanál). Samozřejmě za kanály lze také považovat i jednotlivé komunikační prostředky. Mezi tyto prostředky řadíme osobní rozhovor, komunikaci přes mobilní telefon či počítač (elektronická pošta, chatování, skypování atd.), film či televizi. Během komunikace mohou vznikat i překážky. V takovémto případě se jedná o šum, který překáží přijímání nebo odesílání signálů (nějakým způsobem dochází ke zkreslení sdělení či k zabránění jeho přijetí). Šum může mít různou povahu, nejčastěji bývá fyzická (např. hlasitost ostatních, houkající auto, sluneční brýle atd.), fyziologická (např. vady zraku či sluchu, ztráta paměti atd.), psychologická (např. nesoustředěnost, předem vytvořený úsudek, extrémní emoce atd.) či sémantickou (např. nepochopení významu slov z důvodu použití žargonu či složitých termínů). (8) Pro lepší pochopení komunikačního procesu viz. názorná ukázka níže. (18, s. 15)

Schéma komunikačního procesu podle autorky Konečné

1.2 Psychologické zvláštnosti mobilní komunikace

Do určité míry je generační věcí intenzivní používání mobilního telefonu. Někteří z nás (tzv. digitální přistěhovalci = skupina starších, dospělých), když vidí dvojici nebo skupinku lidí v restauraci, která je místo společného povídání si, skloněná nad displejem mobilního telefonu, bereme to jako něco nepatřičného. Ale pro generaci tzv. digitálních domorodců (jedinci narozeni po roce 1990) je takovéto chování zcela normální. Je to tedy určitá věková skupina lidí, která se v digitálním internetovém světě cítí jako doma. (19)

Mobilní telefon je pro digitální domorodce výborným vynálezem, neboť kdo ho má a má dost příbuzných a přátel, potvrdí konec soukromí. Prostřednictvím mobilního telefonu můžou dělat prakticky cokoli (posílat SMS, poslouchat hudbu, sledovat film, telefonovat, chatovat či skypovat s kamarády atd.), ovšem záleží hodně na jeho kvalitě. (19)

Mobilní telefon je jednoznačně dalším účastníkem konverzace. A vůbec nezáleží, jestli konverzace probíhá mezi přísedícími anebo s dalšími lidmi pomocí mobilního telefonu. Psychologové přišli i s termínem úzkost z odpojení a nese označení pro stav, který prožíváme, pokud mobilní telefon nemůžeme použít. Cítíme se prý bezpečněji, když máme mobilní telefon u sebe. Jako bychom nebyli sami v cizím světě. Ovšem může se objevit i klasická závislost na internetu se zaměřením na sociální sítě či na hry. (7, 9)

Pro převážnou část mladých lidí (digitálních domorodců) je budování přátelských vztahů a komunikace na sociálních sítích důležitější než komunikace a vztahy v reálném světě. Objevuje se neustálé nutkání sledovat, co píše přátelé, kde jsou, co dělají, co vyfotografovali, co si přečetli nebo co doporučili. Z naší strany je to snaha zásobovat přátele vlastními příhodami ze života a opětovné nutkání vědět, zda-li někdo na naše příspěvky reagoval v podobě palců nahoru, sdílení či komentářů. (7, 9) Podle autorky Eckertové: *„Ošidné je na sociálních sítích to, že někdo s potřebou útěku od reality zde může najít útočiště velmi snadno. Ať už pod svým pravým jménem, nebo pod novou identitou si zde může vybudovat zcela nový svět takový, ve kterém on sám vypadá jinak, chová se jinak a působí jinak než ve světě reálném. Jde o podvod na své virtuální sociální přátele i na sebe sama. A snadný způsob, jak něčemu takému propadnout. Mezní situace rozvoje psychické poruchy může mít podobu schizofrenie.“* (9, s. 127)

Sociální sítě nám tedy dávají pocit, že víme, co dělají jiní, takže ve skutečnosti nemáme potřebu je osobně kontaktovat. Dále můžou sociální sítě způsobit, že místo socializace nás udržují v izolaci. Neustále „čučíme“ do monitoru či displeje a snažíme se být in a neustále v obraze. V takovém to případě se jedná o efekt zmenšující naši kapacitu pro jakoukoliv akci a cílevědomé jednání. Dochází k obrovskému tříštění naší pozornosti, která je pak důvodem nepozorné, roztěkané, slabé, ovlivnitelné a ovladatelné mysli. Proto bychom měli umět zvednout hlavu od monitoru či displeje a rozhlédnout se, jak vůbec vypadá reálný svět a případně jít navštívit osobně známé a přátele. Projít tzv. informačním detoxem. (44)

Díky mobilním telefonům jejich majitelé mají dnes už ve většině případů možnost být připojeni k internetu a tudíž „být v obraze“. Zejména tzv. digitální domorodci využívají mobilní internet k přihlášení se do sociální sítě, kde mají svůj profil. Sociální síť tvoří kombinaci specializované webhostingové služby a specializovaného vyhledávače. Uživatel po vyplnění svého strukturovaného profilu může ihned vyhledávat a být nalézán. (30)

Sociální sítě převážně slučují lidi stejných zájmů. Tento způsob komunikace funguje výborně a důsledku toho významně narůstá počet jeho uživatelů. Sociální sítě se také stávají významným bodem v internetovém obsahu. Pro začínající uživatele jde zejména o způsob vyhledávání si svých i nových přátel, diskuse na různých fórech a o způsob přispívání do nejrůznějších blogů. (30)

V současné době je nejznámější sociální sítí Facebook, který používá hned několik typů objektů (od jednoduchých zpráv, přes linky, fotky a videa, vztah k produktu či značce až k událostem). Každá sociální síť totiž pracuje s určitým druhem objektu a chová se k nim

trošku jinak (např. YouTube se soustřeďuje na videa). Proslýchá se, že úspěch Facebooku způsobila schopnost napodobit běžnou komunikaci. Zpočátku tu nebyla snaha vymyslet nic nového, pouze napodobit běžné tlachání a obohatit ho o možnosti online komunikace. Facebook nám dává pocit, že víme, co dělají jiní, tudíž nemáme potřebu je osobně kontaktovat. V případě chatu je to ještě více zrádnější. Zde jsme už opravdu s druhými v interakci v reálném čase. (5, 42) Ovšem interakce není jediná součást komunikace, jedná se také o percepci, která má původ v latinském slově percipio = chytit, sbírat, přijímat; tedy vnímání především její sociální složky neboli vnímání lidí lidmi. Vzájemně na sebe totiž působíme, vnímáme se a sdělujeme informace. Od prvního okamžiku setkání se rozběhne doslova komunikační kolotoč. Celkový první dojem spadá do prvního somatického sdělení a bývá mnohdy rozhodující, dojde k zalíbení či nelibosti, následuje další somatické sdělení, jako je dojem věku a stav výživy, vystupování, pěstěnost, péče o vzhled (např. oblékání, doplňky, celková upravenost), barva obličeje (zdravá x nezdravá), výraz v obličeji (vrásky čela, pozice očí a úst), dýchání, ruce (vzhled, stisk, pohyby, pozice), to vše spadá a skrývá se v pohybovém a tělesném projevu, v intonaci a dalších doprovodných aspektech neverbální a verbální komunikace. Zároveň dochází k ovlivnění dalších našich kroků ve společné komunikaci. (4, 17)

Autor ve své knize uvádí Freudův názor: *„že ten, kdo má oči, aby viděl, a uši, aby slyšel, se může přesvědčit, že žádný smrtelník nedokáže nic utajit. Jestliže jeho rty mlčí, hovoří svými konečky prstů, jeho skryté myšlenky z něho prosakují ven každým pórem...“* (17, s. 37). V případě komunikace přes chat nejen na Facebooku jsme o tyto aspekty ochuzeni. (4, 17)

2 Psychologické proměny komunikace v prostředí internetu

Co to vlastně internet je? Charakterizovat ho můžeme slovy celosvětová počítačová síť, jenž prostřednictvím sady protokolů zvaných Internet Protokol (IP) spojuje jednotlivé menší sítě do jedné. V počítačové terminologii protokol znamená soubor pravidel pro řízení komunikace mezi počítači (neboli norma komunikace). Slovo internet pochází z anglického jazyka a mezinárodní (původně latinské) předpony. Tvoří ho tedy sloučenina dvou slov a to network = síť a inter = mezi, vyjadřující, že internet dokázal propojit a vsřebat různé starší, dílčí, specializované, proprietární a lokální sítě. (29, 30) Internet je tedy v první řadě informačně komunikační médium, které reprezentuje odlišnou a novou gnoseologii. Jedná se o médium s celosvětovým vlivem, jehož použití je samo o sobě

zprávou. Tak jako televize, rádio nebo noviny, i internet nabízí stále více informací. Tyto informace mohou být někdy kvalitní, jindy méně kvalitní, nebo nepoužitelné a v některých případech až škodlivé. Vliv internetu na lidskou komunikaci tedy existuje a můžeme jej hodnotit jako obohacující nebo neblahý. Přesněji je ovšem si připustit všechny aspekty vlivu nového komunikačního prostředí (nového média a nové technologie) na člověka. Využívání internetu má například negativní dopad na kvalitu řeči a myšlení (ochuzování a zužování slovní zásoby, roztěkanost, úsečnost atd.) a i na životní styl. Kromě negativ má internet i své přínosy. Mezi ně můžeme zařadit informační dostupnost a prostupnost, interaktivnost při výměně zpráv a rychlost při zprostředkování kontaktu. To jsou jen některé z přínosů, jenž nám internet nabízí. V následujících kapitolách se blížeji zaměříme na konkrétní aspekty, které používáním internetu způsobují proměny v komunikaci. (32, 41)

Člověk si rychle zvykl využívat internet ke komunikaci a horko těžko si umí představit, aby se ho dobrovolně vzdal. Internetem umožňovaná a urychlovaná komunikace pomocí e-mailů, chatů, virtuálních diskusních skupin, vytváření zájmových skupin, zapojování se do diskusí či rozšíření blogů má zjevný i méně zjevný psychologický dopad na každého, kdo těchto možností využívá. Internet dokázal pozměnit naše komunikační návyky. V porovnání s klasickými dopisy se lidé naučili odesílat více zpráv druhým lidem. Změnila se kvalita psaní, respektive vyťukávání do klávesnice. Jde nejenom o komunikování pomocí textu, ale samotný text se pokouší vyjádřit i mnohé z toho, co vyjadřujeme intonací, pohledy či gesty. Odpovědi píšeme či dostáváme mnohem rychleji, než jsme byli zvyklí při jiných druhích psané výměny zpráv. Komunikace dosáhla jiného rytmu. Komunikaci je možné utvořit prostřednictvím textu, obrazu, zvuku či multimédia (kombinace textu, obrazu a zvuku). Toto rozdělení komunikace podává informace, které smysly jsou prostřednictvím virtuální komunikace využívány. (39, 41)

V reálném světě komunikujeme s ostatními pomocí pěti smyslů (sluch, zrak, hmat, čich a chuť). Díky těmto smyslům doplňujeme verbální komunikaci základními formami neverbální komunikace. Mezi tyto formy řadíme mimiku (výraz tváře), řeč pohledů (oční kontakt), gestiku (polohy rukou a paží), haptiku (doteky), posturiku (soubor poloh a pohybů lidského těla v mezilidské interakci), proxemiku (meziosobní vzdálenosti), paralingvistiku (vokální stránka a forma verbálního sdělení) a chronemiku (např. délka projevu, četnost pomlky, skákání do řeči atd.). (18, 39)

Těchto pět smyslů velice úzce souvisí s komunikací ve virtuálním prostředí. Slyšet jeden druhého ve virtuálním prostředí je možné, zejména při telefonování

či videohovoru. Avšak uživatelé internetu spíše volí textovou komunikaci, aby neztratili svoji anonymitu. Obdobné je to se zrakem. Jakýmsi prostředkem, který nahradí mimiku v textové komunikaci, jsou emotikony. Jedná se o grafické prvky jazyka, jenž umožňují vyjádřit emoce. Doteky jsou další důležitou součástí mezilidské komunikace. Bez fyzického kontaktu s druhými lidmi může dojít až k psychické deprivaci. Ve virtuální komunikaci existují pokusy o jakousi náhražku v podobě textového vyjádření příslušných činností (např. facka, pohlázení, polibek – tyto „činnosti“ se píšou mezi hvězdičky). Čich a chuť jsou ve virtuálním světě bezradní. Virtuální prostředí je tedy dosti omezené a někdy i ochuzené o verbální komunikaci. Obvyklá komunikace ve virtuálním prostředí je za pomoci textu. Tato virtuální komunikace bývá povrchní, zjednodušená, ale alespoň podněcuje naši fantazii. (39)

Ve srovnání s osobním kontaktem podléhá virtuální komunikace převážně v písemné podobě k následujícím omezením:

1. chybí bezprostřednost sociálního kontaktu a zpětné vazby a přímé a přirozené setkání s druhým člověkem (nemožnost zaznamenat komplexní, spontánní reakci druhého např. váhání, překvapení, přemýšlení atd.),
2. vše vyjádřeno za pomoci slov, její grafiky či znaků (např. emotikony),
3. nemožnost klást bezprostřední otázky,
4. to, co bylo odesláno, již nelze vzít zpátky a odpověď může na sebe nechat čekat,
5. rozpoložení odesílatele i příjemce.

Protiváhou těchto omezení je ovšem existence významných předností, které v době internacionalizace a globalizace virtuální komunikace mají značnou důležitost.

1. vstup do kontaktu, z něhož se vyvíjí vztah. Tento vztah může dále existovat ve výměně komunikace a může být aktualizován a rozvíjen.
2. neomezenost v prostoru a čase v kontaktování vzdáleného partnera,
3. časovost, kdy chceme psát či odpovídat,
4. možnost připojit např. články, odkazy na www stránky atd.,
5. možnost udržovat kontakt s více lidmi po celém světě. (24)

2.1 Podoby a projevy virtuální komunikace

Uživatelé internetu by si měli uvědomit, že snadný přístup ke službám, stránkám i komunikaci s jinými osobami s sebou nese velkou odpovědnost, neboť jak již bylo zmíněno, internet není jediná síť, ale jakési sdružení tisíců sítí dobrovolně mezi sebou spolupracujících. Je tedy třeba si dříve uvědomit, co všechno to může obnášet. Internet nám umožňuje přístup na nekonečné množství sítí a stránek v něm propojených. Každá z nich má či může mít svá vlastní pravidla. Činnosti, které jsou na jedněch stránkách běžné, můžou být na druhých omezeny či dokonce zakázány. Uživatelé internetu musí tato pravidla respektovat. (36)

Při každé komunikaci bychom měli dodržovat určitá pravidla slušného chování tzv. etiketu. Obdobné je to i ve virtuální komunikaci, ovšem v tomto případě jde o netiketu. Netiketa vznikla spojením anglického slova net (= síť a častá zkratka pro internet) a slova etiketa. Jedná se tedy také o pravidla slušného chování, která by měli uživatelé internetu dodržovat. Do těchto pravidel patří např. nerozesílej spam, neporušuj autorská práva, respektuj soukromí jiných, nebuď grobián (nerozesílej lži, polopravdy a soukromé informace o druhé osobě), i když píšete bez diakritiky, snažte se psát srozumitelně či to, co napíšete do mobilního telefonu, byste možná do očí nikdy nikomu neřekli. I když existují pravidla slušného chování na internetu, najdou se různé podoby a projevy virtuální komunikace. Mezi ně patří **disinhibice, autonomně řízená anonymita, solipsismus a dysociační stavy**. Na jednotlivé pojmy se blížeji podíváme v následujících odstavcích. (9)

Disinhibice (odložení zábran)

Internet je charakteristický tím, že nabízí „prostředí bez zábran“. V anglickém volném překladu toto prostředí bez zábran či chování bez zábran nese označení „disinhibited environment“ či „disinhibited behavior“. V českém jazyce se lze také setkat s termíny „disinhibované prostředí“ nebo „disinhibice“, což je jiné pojmenování stejného fenoménu, a v překladu znamená „odložení zábran“. Fenomén prostředí bez zábran má pozitivní i negativní důsledky pro prostředí reálného života. Evidentní je, že ve virtuálním světě lidé mnohdy odkládají zábrany než v reálném světě. (39)

Disinhibice v komunikaci tedy nese označení pro odložení zábran a skrupulí, ztrátu či překonání nesmělosti, plachosti a ostychu, v krajním případě může jít o obcházení tabu a zákazů. Jde především o jakousi jistou otevřenost, redukci úzkosti, absenci sankcí, uvolněnost, smělost, odvážanost, pocit fyzického bezpečí či nevázanost na normy, jenž může být až anomální. Disinhibice je jedna z nejzjevnějších a nejspecifičtějších znaků

virtuální komunikace, ať už se jedná např. o mailování či chatování. Na disinhibici se při této komunikaci podílí faktory:

1. anonymita a neviditelnost (druhý nemůže vidět a vědět, jak vypadám, jak se tvářím, a já tedy můžu skrýt svoji identitu),
2. asynchronicita komunikace (odpovědět můžu, kdy se mi zachce, nemusím reagovat hned),
3. solipsistické introjekce (pracuje moje fantazie, představuji si, jak druhý vypadá, jak zní jeho hlas atd.),
4. neutralizace statusu (ve virtuální komunikaci se neřeší, jakého jsou postavení komunikující, stává se to vedlejší a nepodstatné). (39, 41)

Autonomně řízená anonymita

Virtuální realita nabízí prostor k vyjádření vlastních názorů a postojů bez odhalení vlastní identity. Prostřednictvím této reality můžeme být anonymní a nevázaní. Jsou však anonymní přispěvovatelé bráni vážně? Odpověď je jednoduchá, vážněji se bere výrok člověka, jenž stojí naproti vám a říká svá slova v souladu s pohledem z očí do očí. (20)

Lidé se při využívání internetu převážně domnívají, že je absolutně anonymní, a že když na něm něco podniknou či udělají, tak je již nikdo nikdy nenajde a neodhalí. Opak je však pravdou. Tato domněnka se do značné míry zakládá na iluzi. Běžný uživatel internetu bývá anonymní ve většině případů jen ve velmi omezené míře. Počítačový odborník či dokonce vzdělaný laik je často schopen odhalit alespoň to, odkud člověk přistupuje k internetu, a tím se dostane k jeho reálné identitě. Je tomu podobně jako u zlodějů ve skutečné realitě. Čím šikovnější zloděj, v tomto případě počítačový odborník, tím hůře je možné ho chytit neboli odhalit. Značná část uživatelů internetu se považuje za „šikovné zloděje“, jelikož na internetu neexistuje žádná „policie“. Ve skutečnosti bývá anonymita internetových uživatelů nízká. (39)

Anonymitu můžeme rozdělit do dvou základních typů, jak uvádí autor Šmahel ve své publikaci: *„Anonymita objektivní a subjektivní. Objektivní anonymita popisuje, jaká je opravdu reálná možnost identifikace identity uživatele internetu – jaká je šance, že bude-li někdo pátrat po jejich skutečném jménu, příjmení apod., bude úspěšný. Je to vlastně jakási míra odhalitelnosti technickými prostředky. Anonymita subjektivní naproti tomu znamená, co si my sami myslíme o své anonymitě na internetu, jaký je náš subjektivní názor na míru našeho „utajení“.“* (39, s. 19)

Solipsismus (svět je má vlastní představa)

Ve filosofii je tento pojem vysvětlen jako přesvědčení člověka o tom, že vnější svět existuje jenom v jeho hlavě (ve vědomí). Dále je vyvozováno, že takovýto člověk se může s jistotou opřít jediné a pouze o svoji vlastní osobní zkušenost. (41) V psychologickém slovníku od autorů Hartlových je solipsismus popisován ve stručnosti jako: „*Přesvědčení, že vnější svět existuje jen v našem vědomí a jediná jistota je osobní zkušenost (J. G. Fichte).*“ (11, s. 550) Závěrem tedy o solipsismu lze uvést, že co se děje v myslích uživatelů, kteří navazují vztahy online, komunikují s fyzicky neznámými lidmi, investují emoce a představy do přátelství zprostředkované internetem, se dá přirovnat k vytváření si vlastního světa fantazií o druhé osobě. Tito uživatelé nabývají pocitu, že vědí s kým komunikují a že dotyčnou osobu znají díky svým představám o osobě, s níž se seznámili. Realita je však taková, že zčásti komunikuje uživatel sám se sebou (se svými očekáváním, polovědomými sny, s přáním a potřebami). Solipsismus patří do jevů, které jsou přítomné v našich vztazích zcela přirozeně a odjakživa. (41)

Disociační stavy

Při využití anonymity mohou někteří online komunikující využít toho, že za své chování nepřebírají zodpovědnost. Pokud komunikujícího známe, měl by se za své činy a výroky zodpovídat, avšak v případě anonyma to neplatí. Není možné ho poznat a dohnat jej k zodpovědnosti. Samotný anonymní komunikující se nemusí také trápit nějakými výčitkami. Úzce tedy anonymita souvisí s disociací. Někdy může nastat situace u online komunikujícího, že se může dostat do stavu, ke kterému se po online vystřízlivění nehlásí a začne prohlašovat slova: „To jsem nebyl já, kdo se tam takto choval či chová.“ Došlo ke klasickému projevu disociačního stavu. (39) Autor Vybíral ve své knize charakterizuje disociace slovy: „*Disociace je původně termín, který P. Janet použil v roce 1889 pro rozštěp osobnosti. Při disociovaném stavu vědomí jako by měl člověk v sobě více osobností (minimálně ještě jednu jinou) a takový stav narušuje psychicky zdravé vědomí, může vést ke zmatení nebo k tomu, že pod-osobností „v nás“ se začnou dohadovat.*“ (41, s. 276) Internet nám totiž umožňuje hrát role alternativních já za využití různých nástrojů, jako jsou např. chaty. Dojde k určité fragmentaci osobnosti, jejímž výsledkem může být právě disociace. (39)

2.2 Specifické rysy komunikace v prostředí internetu

Internetem zprostředkovaná a urychlovaná komunikace prostřednictvím emailů, chatů, virtuálních diskusních skupin, vytváření zájmových komunit, zapojování se do debat či rozšíření blogů má zjevný psychologický dopad na každého z nás, kdo těchto možností využívá. Ten, kdo si zvykl využívat internet zejména pro komunikaci, horko těžko by si dokázal představit, že by se ho bez okolků vzdal. Internet dokázal pozměnit naše návyky, příkladem může být klasické posílání dopisů, kde došlo k úpadku. S využitím připojení k internetu se zvýšilo více posílaných zpráv, změnila se kvalita psaní (neboli vyťukávání). Je třeba neopomenout, že jde o komunikaci založenou na textu a i o komunikaci, ve které se text pokouší sdělit i mnohé z toho, co doplňujeme intonací, pohledy, gesty, mimikou atd. Také musíme počítat s individuální variabilitou prožitků a postojů neboli upřednostňováním internetové komunikace. Přesto všechno má internetová komunikace specifické rysy, mezi něž patří **multiplicita, okamžitost komunikování, čas na rozmyšlení, povrchnost a potřeba sdružování se**. V následujících podkapitolách se zaměříme blíže na jednotlivé rysy. (39)

Komunikace s více lidmi najednou (multiplicita)

Virtuální prostředí a společnost velice podporují rozmanitost neboli multiplicitu. V běžném životě se s multiplicitou setkáváme v podobě podněcování k zaujmutí mnoha rolí (např. studentka, zaměstnankyně, matka, partnerka, kamarádky atd.). Multiplicita na internetu je spojována s komunikačním prostředím, kdy se preferuje komunikace s více lidmi najednou s využitím různých nástrojů. Pro takovou komunikaci se nejčastěji uplatňuje chat. Patří do moderních způsobů komunikace, kdy prostřednictvím internetu lze komunikovat v reálném čase tedy online. Znamená to, že po dopsání a následném odeslání věty uživatelem se její obsah dozvídají zbývající účastníci diskuse. Rozdíl mezi chatem a e-mailem je, že u chatování odpadá čekání na případnou odpověď, tedy než zpráva dorazí k adresátovi a nemusí se znova vyplňovat e-mailová adresa. Samotný uživatel může např. chatovat se sedmi lidmi, k tomu mít otevřené okno s ICQ a dopisovat si se členem rodiny a nakonec ještě může vyřizovat emaily. (26, 39)

Vypadá to, že velmi aktivní, rychlí a pohotoví lidé neboli uživatelé dnes čas využívají co nejefektivněji. Nechtějí se nudit, dochází u nich k odvykání čekat a prožívat nejistotu. Jde tedy o jednu z nejvyhledávanějších výhod internetového komunikování s více lidmi najednou a řešit více témat najednou. Ovšem má to i svoji velkou nevýhodu

v podobě nároků na psychiku uživatelů. Může dojít až k prožitkům rozštěpení, člověk je méně pozorný a oslovována a provokována jsou různá já člověka. (41)

Okamžitost komunikování

Okamžitost komunikování nabízí interaktivní komunikace oproti neinteraktivní komunikaci. Rozdíl mezi těmito komunikacemi je podobný jako mezi komunikací dopisní a rozhovorem po telefonu. Oběma způsoby je možné komunikovat, avšak náš pocit z komunikace je rozdílný. Komunikace přes telefon mívá mnohem živější průběh. Nabízí se nám okamžité reagování na to, co bylo řečeno, skákat si do řeči a doplňovat toho druhého. Při dopisní komunikaci toto není možné. Slovo interaktivní tedy znamená „s možností okamžité reakce“. U interaktivní komunikace si posílající zpráva počká na adresáta, dokud se nepřihlásí na internet (důležitou potřebou je tedy současné připojení k internetu). (3)

Vidět lze jakýsi psychologický tlak na okamžitost. Týká se i očekávání spojených s odezvou na SMS či na prozvonění mobilním telefonem. Nové technologie mění způsoby komunikování. Dále také tlačí na zkrácení lhůt mezi obdržetím zprávy a odpovědí. Výsledkem někdy může být produkce řady nepromyšlených a neodkládaných zpráv. U některých z nich je poznat spěch (např. chybný slovosled, překlipy). (41)

Výhoda času na rozmyšlenou

Vnímání času na rozmyšlení odpovědi a dle vyjadřovacích schopností je individuální. Rozdíl lze spatřovat také v technických prostředcích na internetu, které uživatel ke komunikaci využívá. Např. při komunikaci prostřednictvím e-mailu, kdy se odpověď přímo neočekává a času na promyšlení odpovědi, je více než v běžném rozhovoru. Jiné je to v případě chatů, kde probíhá komunikace s více lidmi najednou a rychlost je základním prvkem rozhovoru. Rozdíl také můžeme spatřovat v momentálním prostředí, ve kterém se člověk pohybuje. Komunikující se nechtějí jen tak vzdát výhody času na rozmyšlenou a svobodného pozdržení odpovědi. Výsledkem může být paradoxní koexistence dvou tendencí. (39, 41)

Povrchnost

Předposledním specifickým rysem komunikace v prostředí internetu je povrchnost. Jedná se o internetovou komunikaci, kterou uživatelé „neberou vážně“. Pouze si skrz ni např. krátí čas či se seznamují s novými lidmi. Pokud ztratí zájem, jednoduše ji ukončí. Z tohoto pohledu to vypadá, že kvalitnější komunikace probíhá z očí do očí. Ovšem na druhé straně, pokud se internetový uživatel obeznámí a navykne na využívání internetové komunikace, dojde ve většině případů ke změně názorů. Tuto komunikaci přestane považovat za povrchní. (41)

Potřeba sdružování

Potřebu sdružování bychom mohli také nazvat prostředím štěstí. Prostor internetu může být někdy vnímáno jako prostředí štěstí, bezstarostnosti, uvolněné atmosféry a emoční podpory. Toto prostředí nabízí uživatelům možnost, kde můžou své problémy, bolesti, pocity ventilovat, svěřit se, a dokonce i pociťovat sounáležitost s ostatními. Internet je tedy považován za prostředí dávající štěstí, které je hledáno, a předpokládá se jeho nalezení. Kombinace prostředí štěstí a prostředí bez zábran mnohdy nabízí možnost otevřenosti a možnosti se „vypsat“. Otevřená a svěřující se internetová komunikace daným uživatelům přináší mnohdy úlevu. (39, 41)

2.3 Jazykové prostředky virtuální komunikace

Při virtuální komunikaci dochází ke zjednodušování sdělování uživateli. Jazyk bývá po stránce syntaktické, sémantické, kompoziční a stylové upravován. Důvodem jazykových změn je úspora času, zrychlení výměny informací a v neposlední řadě odklon od jazykové krásy ke komunikační utilitárnosti. Tyto důvody jsou řazeny i mezi jednoznačné přednosti komunikování v internetové síti. Kromě těchto důvodů má i silnou vypovídající hodnotu to, jaké jazykové prostředky při komunikaci používá uživatel. Lze zjistit např. informace o samotném uživateli, jak se cítí, jak vnímá situaci při probíhající komunikaci nebo s kým v tu danou chvíli komunikuje. Komunikace v internetovém prostředí za využití jazykových prostředků je specifická. Tuto specifičnost lze spatřovat v tom, že jazykové prostředky přinášejí do psaného slova nové prvky, jenž byly do vzniku internetu zcela neznámé. Velký vliv má internetová síť na jazyk, protože představuje další velký útok na způsob psaní a čtení. Důsledkem může být neefektivnost čtení, jehož příčinou bývá nepřeborné množství informací nutící čtenáře neustále se zvyšující rychlostí hltat text.

Naopak na druhé straně lze v dlouhých textech využít vyhledávací program a okamžitě najít hledané slovo či slovní spojení. Tato technologie dále nabourává chápání textu jako literárního proudu slov a přeměňuje jej do komplexnějšího celku. Dle některých uživatelů online komunikace dává oproti běžnému dopisu použít nadstandardní komunikační prostředky, které považují za velmi užitečné a důležité. Do určité míry přinášejí komunikaci kvalitativní změnu. V následujících odstavcích se budeme věnovat právě jazykovým prostředkům, které pomáhají se uživatelům ve virtuálním prostředí vyjádřit. Mezi tyto jazykové prostředky řadíme zjednodušení a záměrně deformované vyjadřování, analogový žargon a převrácenou lineární posloupnost. (39)

Zjednodušené a záměrně deformované vyjadřování

Pokud komunikace probíhá pouze verbálně (např. při chatování, emailování či posílání SMS zpráv), může dojít k nepochopení komunikujících. Příčinou může být záměna jen jediného slova či špatný slovosled. (6) To je jeden z mála důvodů, proč dojde k nepochopení komunikujících. Mezi další důvody můžeme zařadit i tzv. zprimitivnění jazyka, jehož předpokladem můžou být argumenty:

1. účastníci komunikace reagují rychle, bez promyšlení a bez korektur,
2. účastníci komunikace si osvojují společně sdílený jazyk s omezenou slovní zásobou, jež jim stačí. V tomto směru dochází k vzájemnému se ovlivňování.
3. účastníci komunikace mají nedostatečnou kultivovanou slovní zásobu,
4. účastníci komunikace využívají jazyk jako „gesta“, výrazu odporu a vymezení se vůči konformním uživatelům spisovného či knižního jazyka. (41)

Internetem se rozšířilo deformování pravopisu z ekonomického důvodu. Příkladem může být nahrazování písmen či pouze psaní zkratk (xce to = chce to, MTR = mám tě ráda, ...). Znamená to ušetření úhozů, místo dvou úhozů u CH použijeme pouze jeden úhoz X. Velkou roli může také sehrát odpor ke konvenci (= soubor pravidel a sociálních norem, které jsou skupinou přijímány jako jakýsi úzus, aniž by byly kodifikovány). Některým výrazům, které už v prostředí internetové komunikace „zdomácněly“, se začalo říkat internetismy. Média a převážně tedy jeho uživatelé si budují svůj „organismus“, svůj jazyk neboli svoji strukturu. (11, 41)

Analogový žargot

Analogový žargot můžeme charakterizovat jako šifrování emocí a neverbální sdělování. Při neformální interakci bývají někdy slovní sdělení mezi uživateli doprovázena dohodnutými značkami. Tyto značky se pokouší vyjádřit analogové obsahy komunikace, zaznamenat emoční rozpoložení uživatelů či chtějí něco způsobit u příjemce (většinou se týkají emoční stránky). V současnosti již existuje nepřeberné množství těchto šifer prozrazující odvěkou potřebu komunikovat i nevyslovitelné. Řada softwarových prostředí, která se specializují zejména na chatování, nabízí obrázkové smajlíky. Člověku se tak nabízí okamžitá možnost vyjádřit neverbální obsah a sdělovat emoční a vztahové obsahy. Jedná se o instantnost komunikace, která patří ke klíčovým znakům internetové a esemeskové komunikace. Nabízí se nám možnost velmi rychle sáhnout po něčem, co už předpřipravili druhí, a těmito hotovými prostředky se můžeme vyjádřit. (41)

Smajlíci neboli emotikony rozšiřují komplexnost slovního sdělování účastníků probíhající komunikace. Smajlíky zasazují slova do přesnějšího vztahového rámce a aktuálního emočního kontextu. Přesto všechno jsou smajlíci příliš univerzální a neindividuální na to, aby příjemce sdělení přesněji porozuměl nuancím neslovní informace. (41) V psychologickém slovníku autoři charakterizují smajlíky slovy: „*z anglického slova smile = úsměv, znak neverbální, obrázkové komunikace; značky složené z interpunkčních znamének a písmen, které se vkládají do textu při užívání internetu, e-mailu, elektronických konferencích apod.; nahrazuje výraz emoce zprostředkované obličejovou mimikou při rozhovoru tváří v tvář a hlasovou intonací v telefonu.*“ (11, s. 138)

Přehled některých nejběžněji užívaných:

1. :-) pro úsměv,
2. :-D pro veselí,
3. :-(pro nespokojenost,
4. :-X pro mlčení,
5. :-O pro údiv. (11)

Tyto šifry se neustále vyvíjejí a díky tomu je nabízeno široké pole pro vlastní tvořivost. Na významu vzniklých novotvarů je pak nutné se dohodnout. (41)

Převrácení lineární posloupnosti

Samotný internet je multijevištěm paralelismu, souběhů dat, faktů, let či letopočtů, jenž dokáže narušit v mnoha směrech cit pro chronologii. V některých případech jej i zcela převrací. Konkrétním příkladem jsou tzv. diskusní fóra, ve kterých bývají příspěvky uživatelů řazeny tak, jak za sebou přicházejí. Můžeme se tedy prodírat komunikačním řetězcem od posledního, nejčerstvějšího příspěvku ke starším. Uplatňuje se zde preference čerstvého, nejnovějšího. Poslední, tedy nejnovější sdělení se stává prvním předním sdělením. (41)

3 Digitalizace životního stylu

Elektronická média, ať už se jedná o televizi, rádio, mobilní telefon či počítač s připojením na internet, vytvářejí jednotnou globální vesnici, v níž lidé na celém světě sledují vývoj hlavních událostí a stávají se tak všichni jejich součástí. Žijeme totiž v „jednotném světě“, značný a významný podíl na tom má mezinárodní dosah těchto médií. Když si někdo pustí televizi či se připojí na internet, aby se podíval na „zprávy ze světa“, obvykle uvidí prezentaci toho, co se téhož dne či krátce předtím odehrálo v mnoha různých částech světa. Tento vývoj je projevem vzniku světového informačního řádu. Jedná se o mezinárodní systém výroby, distribuce a „spotřeby“ informací. Jakékoliv médium je samo o sobě sdělením. Komunikací bývá míněn přenos informací od určitého jedince či skupiny k jiným s využitím mluvené řeči či s použitím jiného média. (10, 23)

Kromě života v „jednotném světě“ ovlivnila a stále ovlivňuje náš život digitalizace životního stylu. Digitalizace zásadně působila a bude stále působit na celou společnost. Zejména je zasažen svět informačních systémů, jenž obsahuje tvorbu dokumentů, elektronické publikování i procesy vyhledávání a šíření informací koncového uživatele. Přejít od analogově orientovaných systémů k digitálním byl nezadržitelný. Digitalizací tedy rozumíme přechod od analogového souboru do digitální podoby. (27, 39)

3.1 Mizí život mezi online a offline

„Chlape, minulý týden jsem vyzkoušel realitu a řeknu ti, že to rozlišení je fakt bída!“ Takovouto větou může zahájit konverzaci počítačový expert s dalším počítačovým expertem na chatu. Ještě před několika lety (cca 15 – 20 let z vlastní zkušenosti) stačilo zkontrolovat e-mail 1x denně. Našli se i lidé, kteří ani elektronickou poštu neměli. Neustálé připojení k internetu znali pouze ve vládních budovách. Převážná část dětí v té době

dostala svůj první mobilní telefon až ve 12 letech či dokonce při ukončení povinné školní docházky. Avšak technologie pokročily a my tak můžeme bez okolků strávit celý svůj život online. Jsme připojeni kdekoliv, kdykoliv a kam se hněme. Svět online je být stále připojený k internetu a svět offline znamená opak online, tedy nepřipojen k internetu. Jenomže jak se v neustálé komunikaci chceme na něco soustředit? Existuje typický model pro online, který zná nejen většina studentů. Konkrétním příkladem může být situace, kdy se student snaží napsat nějakou zprávu o výsledcích své práce. Napiše odstavec a připojí se na Facebook. Jen rychle prolítne a zkontroluje, co je nového, a znovu se vrací ke své práci. Neustále přepíná z jednoho režimu do druhého a stojí to spoustu jeho energie. Kdyby se skutečně soustředil pouze na jednu věc, měl by práci napsanou za chvíli. Obdobné je to i v případě odpočinku nebo mezilidských vztahů, kdy se nám pokouší někdo něco říct a my ho posloucháme na půl ucha a zároveň s hlavou skloněnou čteme z displeje všechno možné. Jednoznačně tímto způsobem můžeme „zabít“ sebe a přátelské vztahy. (42)

Rozdíl mezi světy online a offline dokážou rozlišit ještě aspoň starší věkové generace neboli digitální přistěhovalci. Pro dnešní děti (digitální domorodce) tyto dva světy nejsou rozdílné a splývají v jeden. Proč by si měly telefonovat nebo posílat SMS, když se mohou „domluvit na Fejsu“ (Facebook). Online se stalo součástí offline a to díky mobilním telefonům s mobilním internetem. Mobilní telefony současnosti jsou kapacitou, výkonem a schopnostmi mnohdy lepší než např. pár let staré počítače. U těchto telefonů je využito mobilního připojení k internetu, jenž může být v různých formách. V dnešní době skoro ve všech zařízeních a institucích bývá umožněno bezplatné WiFi připojení (Wireless Fidelity – typ bezdrátové sítě). (9, 30)

Přesto neustálé online připojení přináší rizika pro všechny. Tento online svět přináší řadu úskalí. Řadit sem můžeme rozdíly spojené s generacemi a jejich schopností být dostatečně moderní. Paradoxně, obě skupiny jak digitální přistěhovalci, tak digitální domorodci jsou riziky dotčení prakticky stejně. Svět online v podobě internetu není prostě zcela bezpečný svět. Při porovnání s reálným světem není výrazně více či méně nebezpečný. Ovšem přináší jiné způsoby a nová rizika. Důležité je o nich vědět a hlavně se naučit správně se chovat a reagovat na ně. V případě reálného světa rodiče dětem běžně říkají, ať nikam nechodí, nejezdí s cizími lidmi a nic si od nich neberou. Ojedinele však rodiče děti varují před chatováním s cizími lidmi na internetu. (9)

3.2 Média ve vývoji lidské společnosti

V přírodě komunikace existovala a rozvíjela se ještě před vznikem člověka. S jeho vznikem se vyvíjela i komunikace člověka. Nástroji komunikace v přírodě bývají neartikulované zvuky, pachy, mimika či postoje těla. Tyto komunikační nástroje využívá člověk i dnes. Příkladem může být kosmetický průmysl stavící na atavistické komunikaci, v níž žena nevědomky dává signály parfémem. První pokrok v komunikaci člověka je, že vývoj lidské komunikace probíhal od neartikulovaných zvuků až k sofistikované komunikaci prostřednictvím jazyka a rozvoje řeči. Vývoj komunikace člověka se vyvíjel ve směru od kreseb a ikon ke komunikaci řečové a v dalších krocích také písemné. (33)

První médium zprostředkující informace a významy nalézáme již v počátcích lidské historie. V období paleolitu to byly jeskynní kresby. Od té doby se v lidské civilizaci objevují postupně další a další média. Některá média jsou velice odolná proti působení času, avšak obtížně se přemísťují v prostoru a naopak. Příkladem mohou být kamenné tabulky s klínovým písmem či hieroglyfy a opakem je papyrus. Všeobecně můžeme tedy uvést, že historie lidské společnosti je provázána neustálým snižováním podílu bezprostřední a spontánní komunikace člověka se svým okolím. (23, 33)

Média ve vývoji lidské společnosti můžeme pro přehlednost rozdělit do 4 etap:

1. **etapa:** Média představují kresba, kámen, hliněné tabulky, papyrus a v neposlední řadě i papír. S touto etapou je spjat vývoj řeči, včetně psané podoby. Také gramotnost je omezená pouze na malou exkluzivní skupinu.
2. **etapa:** S vynálezem knihtisku bylo dosavadní vědění lidstva převedeno do knih a uloženo v knihovnách. Velkou motivací k osvojení si čtení a psaní a tudíž zvýšení gramotnosti se stala přístupnost knih. Od 19. století se v českých zemích gramotnost stala obecnou charakteristikou populace. Díky převedení vědění lidstva do přístupného média neboli knihy a plošné gramotnosti došlo k navození explozivního nárůstu fenoménu označovaného jako lidské zdroje.
3. **etapa:** Telegraf, telefon, dálnopis, film, rozhlas a televize byly v etapě charakterizované jako éra páry nebo také mechanické a industriální období. Stalo se tak díky objevu elektřiny. Nebýt tohoto objevu, jeho využití a s ním související technologie, nebyla by čtvrtá etapa.
4. **etapa:** Současná média ve společnosti jsou spjata s nástupem počítače a internetu a s jejich propojováním v technologii multimédia za použití digitalizace. Avšak touto technologickou rovinou inovace nekončí. (33)

Jak je uvedeno v knize od autora Saka: „*Zatímco v první etapě lidstvo potřebovalo na další inovaci médií tisíciletí a v druhé etapě staletí, v devadesátých letech 20. století se objem přenášených informací znásoboval v průběhu každých několika let. Změny v oblasti informačních technologií realizované v posledních dvaceti letech jsou zásadnější a objemnější než změny v oblasti informačních médií za celou historii lidstva.*“ (33, s. 22)

Mnohá média zažila a některá ještě stále zažívají svoji zlatou éru, která ovšem taky jednou skončí. Např. noviny se vyhrívaly na výsluní v období 20. let 20. století. Rozhlas měl svoji zlatou éru ve 30. a 40. létech. K rozšíření televize a její éry došlo v 50. letech. Od té doby jejich obliba stoupala, i když se zdálo, že ji nikdo nemůže překonat, začal se zabydlovat osobní počítač v domácnostech. Tato změna nastala v 80. letech. Od té doby vstoupila do své zlaté éry nová média, tedy počítač, internet a jejich propojování v technologii multimedia. (35)

V současné době se rozmáchl prudký rozvoj a rozšíření digitálních technologií v našem životě. Příkladem může být výrazný rozvoj komunikace typu stroj – stroj, domácí zařízení a mobilní telefon mezi sebou mohou komunikovat díky připojeným miniaturním počítačům a internetu. Takže „inteligentní“ lednička dokáže zjistit, jakých potravin máme málo, a za pomoci internetu je objednat. Přes mobilní telefon si můžeme také zapnout vytápění v automobile nebo ve svém domě. Již nyní se prosazují dokonce trojrozměrné virtuální světy, v nichž si můžeme z pohodlí svého domova virtuálně povídat a virtuálně u toho gestikulovat. To přináší kromě mnoha výhod také strach z jejich potenciálních negativních dopadů. Z těchto důvodů se v současnosti může objevovat množství varovných článků, jenž popisují, jak může být používání digitálních technologií škodlivé. Konkrétně se tyto strachy zdůrazňují především ve vztahu k mladší generaci. (21, 43)

4 Informační společnost – nová fáze evoluce

Od prvopočátku biologického života po současnost člověk vnímal realitu jako skutečnost, se kterou je člověk v interakci díky svým smyslům. Takto definovaná skutečnost a vnitřní svět jedince tvoří přirozený svět člověka. Z pohledu vývoje Země a civilizačního vývoje se ovšem nacházíme v bodě, kde se kromě reality přirozeného světa objevuje nový druh reality. Převážná většina z nás se v současnosti chová na první pohled ohleduplně, emocionálně, nevázaně a otevřeně. Jsme neustále online a nepřetržitě v kontaktu. Posíláme e-maily, chatujeme, hýříme smajlíky a lichotkami, ale v našem duševním životě je vše jen „jakoby“. Jsme součástí neskutečné, krátkodobé, povrchní a hlavně virtuální atmosféry (neboli virtuální reality), jež proniká do nás. Svět jakoby ovlivňuje naše osobní životy negativně i pozitivně. Tento svět nevznikl rukou matky přírody. Jedná se o produkt lidí, kteří jej udržují svým chováním při životě. Člověk stále více usiluje o dokonalejší převedení přirozeného světa, jenž ho obklopuje, do umělého světa. (20)

Najdou se ovšem i tací občané, kteří si ani neuvědomují, že okolo nás existuje již nový svět neboli virtuální. Tento svět tedy neexistuje reálně, ale jen v pamětech a na pevných discích počítačů, tabletů, notebooku i mobilních telefonů. Ve své podstatě tento virtuální svět není novým světem. Dochází k tomu, že je spíš nápodobou reálného světa. Život ve virtuálním světě nemá být nahrazen reálným životem. Poznání virtuálního světa může život v reálném světě ulehčit, zpříjemnit či naopak otrávit a znepríjemnit. Virtuální svět nabízí širokou škálu uplatnění činností. Můžeme v něm dělat skoro vše, co děláme v normálním životě. Nacházíme v něm prostor pro přátelé, hry a zábavu, nakupování, prodej a finanční transakce, získávání, uveřejňování a výměnu informací. (3, 33)

4.1 Vznik infospféry a kyberprostoru

Od vynálezu knihtisku a následného plošného rozšíření gramotnosti akceleruje produkování informací. Kromě produkce dochází i k jejich šíření, zpracovávání a ukládání. Díky novým generacím informačních a komunikačních technologií dochází ke zvětšování této akcelerace. V souladu s vývojem a přeměnou hmoty, jež ve vesmíru neustále probíhá, se v lidské civilizaci mění význam hmotné a energetické interakce ve prospěch informační interakce. V současné informační revoluci jde o změnu, kdy se přenáší bity namísto atomů. Tento přesun (od atomů k bitům) je nezvratný a nelze jej zastavit. Tato změna související s evolucí je konzistentní, v níž na sebe navazují nové a nové formy bytí, jež se vzájemně produkují. Tato zákonitost vývoje života platí pořád. V jejím smyslu

se tak chová i člověk. Nejzásadnější aktivitou člověka v této souvislosti je proto probíhající nástup informačních a komunikačních technologií neboli komputelizace. Tento nástup navazuje na předchozí vývoj, v němž člověk dokázal rozšiřovat pomocí technologií schopnosti svých smyslů a dovedností. Dokázal vytvořit pro svůj život umělé prostředí. Díky těmto pokrokům vstoupil člověk ve své činnosti na hlavní linii planetární evoluce. (33)

Prostřednictvím vývoje planety došlo k přeměně povrchu, jehož kvalita koresponduje s obsahem probíhajícího vývoje. Produkce kyslíku je úzce spjata s atmosférou. Bouřlivý rozvoj biologického života na planetě vedl ke vzniku biosféry. Jak již bylo zmíněno výše, v posledním období akceleruje vývoj spojený s fenoménem tvorby, šíření, zpracování a užívání informací. Dochází ke vzniku prostředí tvořeném souborem nosičů – médií, jejich informačním obsahem, příslušnými technologiemi a planetárním tokem informací. Současně s rozvojem hardwaru a softwaru a technikou komputelizací vznikají změny na úrovni člověka, sociální entity a lidské civilizace. Tyto změny se vyladují do kompatibilní podoby s informačními a komunikačními technologiemi. Produkce informací se neustále urychluje pomocí měnících se nosičů – médií informací a proměňuje lidskou civilizaci. Nové fenomény týkající se komputelizace se propojují a vytvářejí tak moderní systémy. Jednotlivé počítače, tablety, notebooky a mobilní telefony propojené do sítě, média, technologie a informace všech forem (např. zvuk, text, video atd.) zavěšené na síti a pohybující se po síti vytvářejí spolu s jejich uživateli fenomén planetárního rozsahu. Planetární rozsah v návaznosti na atmosféru a biosféru se nazývá infosféra. (33)

Vznik a vývoj infosféry a digitalizace patří k základům nového civilizačního vývoje neboli nové digitální éry. V infosféře se neustále objevují nové jevy s pozitivním i negativním charakterem. Příkladem může být neustálé řešení cenzury na internetu, diskuse a komentáře k článkům s vulgarismy a primitivní agresivitou, nelegální stahování a zneužívání osobních informací uživatelů. Tempo mediálních inovací ale nepolevuje. Civilizační schopnost produkovat informace se natolik zmnožila, že se člověku podařilo až vytvořit umělou (virtuální) realitu. Jako produkt lidské civilizace a aktivního spojení nových informačních a komunikačních technologií vzniká vedle přirozeného časoprostoru, který je od něj odlišný, kyberprostor. Do popředí se dostávají pojmy čas a prostor. Kyberprostor se řadí mezi nový prvek lidské historie a má tvořivě civilizační povahu. S digitalizací sociálního a životního stylu se mění rytmus života člověka. (33) V knize *Člověk a vzdělávací společnost* autoři uvádějí: „*Média předchozí generace posouvala čas do minulosti a uchovávala informace a poznatky směrem do budoucnosti. Kyberprostor ruší prostorovou omezenost přirozeného světa a přináší zcela nový atribut, který nikdy*

v lidské civilizaci neexistoval. Planetárně v celém kyberprostoru jsou uživatelé online. Na celé planetě sdílejí všichni uživatelé jeden čas, v němž mohou reagovat a být v kyberprostoru aktivní. Prostorově se tedy účastník kyberprostoru prostřednictvím dalších účastníků, webů a serverů, blogů, chatů a konferencí rozkládá neomezeně po celé planetě a naopak časově se planeta uživatelů protíná v online časovém ohnisku.“ (33, s. 30)

4.2 Kyberkultura a virtuální realita

V předchozí kapitole je analyzován vznik kyberprostoru a nástup nové digitální éry. Součástí této éry je také existence virtuální reality, virtuální aktivity člověka a jeho přesun do kyberprostoru. V kyberprostoru vytvářejí aktivity lidí v úhrnu specifický fenomén, jenž se odlišuje od produktů člověka před nástupem nových informačních a komunikačních technologií. Tento specifický fenomén nese označení kyberkultura. (33)

Kyberkultura charakterizuje projev nových schopností lidí, jenž se spojují s novými technologiemi. Spojení bývá převážně s počítačem, ale i tabletem, notebookem či mobilním telefonem a internetem. Civilizačně je kyberkultura vnímána jako nový fenomén, neboť vzniká v rozpětí jedné generace a vedle tradiční kultury je jako další institut socializace. Ve společnosti vedle sebe žijí generace s odlišnou zkušeností a rozličným postojem k této kultuře. Pro generaci tzv. digitálních domorodců kyberkultura představuje socializační institut. Pro generaci tzv. digitálních přistěhovalců je to něco vnějšího, vůči čemuž si tvoří odstup a odpor. Kyberkulturu tedy chápeme jako kulturu, která za svůj vznik a existenci vděčí nové informační a komunikační technologii. (33)

Neustálým rozvíjením kyberprostoru a kyberkultury dochází k jejich nabývání na objemu. Přirovnat jej můžeme k pavoučí síti, která je pavoukem ustavičně zahušťována dalšími spoji. Pořád se navyšují místa i zařízení (počítače, tablety, notebooky, mobilní telefony) , ze kterých je možno do kyberprostoru vstoupit. Rostou nejen místa a zařízení, ale i činnosti, které lze v kyberprostoru uskutečnit. Čím jsou uživatelé více spojeni s novými komunikačními a informačními technologiemi (neboli čím víc se rozšiřuju komputerizace), tím rozmanitější jsou zařízení využívající připojení. (33)

Rozporuplný přístup leckterých lidí k moderním technologiím, jako jsou počítače, tablety, notebook či mobilní telefony, je fascinující. Jde o kombinaci lásky a nenávisti, zájmu a odporu. Tyto zmíněné pocity narůstají exponenciálně, když se jedná o virtuální realitu. Zatímco přístup některých lidí k virtuální realitě je nadšený a v jejich myslích se rodí další představy o nových vzrušujících aplikacích, na opačné straně jsou tací, kteří vyhlásují

virtuální realitu za poslední krok na ničivé cestě k apokalypse. Tyto rozporuplné představy, které jsou převážně v lidské fantazii, svědčí o tom, že jde skutečně o mocný nástroj. Neboť každý uživatel je osamocen před monitorem či displejem, ale kdesi na půl cesty mezi dalšími uživateli vznikají nové světy. Tyto světy jsou pro pozorovatele před „zrcadlem“ neviditelné. Při připojení se k internetu z jakéhokoliv zařízení uživatel uniká do světa za „zrcadlem“ neboli do kyberprostoru a virtuální reality. Co to vlastně taková virtuální realita je? Existuje nespočet významů, které jsou nejednotné. Virtuální realita dost často bývá spojena např. se simulací letů, při nácvičce chirurgických operací či při studiu pohybu zemských kontinentů. Jedná se tedy o jakýsi způsob zobrazení složitých informací, manipulace a interakce člověka s nimi za pomoci počítače. (30)

Autoři Pospíšil a Michal ve své knize *Multimediální slovník* charakterizují virtuální realitu slovy: *„Je umělé prostředí (svět) či napodobení skutečných dějů a situací pomocí zařízení a programů počítačové techniky. Ve vědních a technických oborech usnadňuje řešení složitých problémů. Např. je to vytvoření variantní podoby staveb a celých měst – s možností měnit jejich polohu i úhel pohledu, včetně pohledů dovnitř objektů. Dále se používá pro návrhy dopravních uzlů a situací i za pohybu vozidel, při simulaci různých jevů v medicíně atd. Mimo jiné má velké uplatnění i u pokročilých počítačových her, kde hráč má živý prostorový dojem, jako by byl přímo vtažen do děje. K umocnění takových pocitů slouží řada pomůcek, jako speciální sluchátka, rukavice i brýle s čidly napojenými na počítač atd.“* (29, s. 91) Virtuální realita představuje velký skok ve způsobu interakce s počítačem a vizualizací informací. Podle míry vtažení člověka do virtuální reality se dělí do 3 stupňů:

1. **pasivní** – realitu lze přirovnat k filmu, který sledujeme a posloucháme, může se nám vytvořit i pocit pohybu, ale sledované nemůžeme žádným způsobem ovlivnit,
2. **aktivní** – svůj pohyb ve virtuálním prostředí již můžeme měnit, je na naší vůli, co si chceme prohlédnout a i slyšet (např. při prohlídce domu si vybrat místnost, kterou chceme navštívit a prohlédnout si jí ze všech úhlů),
3. **interaktivní** – tento stupeň patří do nejdokonalejších a nejnáročnějších po technické stránce, v této virtuální realitě už můžeme předměty brát do ruky, přemísťovat je či s nimi pracovat (např. chirurg zkoušející si operaci). (1, 33)

II PRAKTICKÁ ČÁST

5 Formulace cílů výzkumného šetření

Před začátkem samotného výzkumu je důležité si ujasnit, jaké jsou cíle plánovaného výzkumu. Zda jsou dostatečně významné, aby se nám vyplatilo do něj „investovat“. Dále je třeba si uvědomit, že významnost cíle není v univerzálnosti, ale vztahuje se k nějaké specifické skupině osob. Kdo je s námi bude sdílet a koho budou zajímat. Cíle by měly také splňovat synergičnost. Synergie v tomto případě znamená, že dosažením jednoho z cílů se musíme zároveň blížit k dosahování ostatních cílů. (40)

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zjistit využití internetových aplikací v mobilním telefonu v komunikaci u žáků ZŠ. V souvislosti s hlavním cílem bylo stanoveno několik podcílů a výzkumných otázek. Tyto otázky vycházejí z hlavního cíle a podcílů.

5.1 Cíle

Hlavním cílem diplomové práce je:

- Zjistit využití internetové aplikace v mobilním telefonu v komunikaci u žáků ZŠ.

Od hlavního cíle se dále odvíjejí podcíle:

- Zjistit v kolika letech žáci na I. a II. stupni ZŠ obdrželi svůj první mobilní telefon.
- Zjistit užití internetu na mobilním telefonu u žáků II. stupně ZŠ.
- Zjistit užití internetu na mobilním telefonu u žáků I. stupně ZŠ.

5.2 Formulace výzkumných otázek

Než se pustíme do jakéhokoliv výzkumného projektu, je zapotřebí si stanovit výzkumné otázky, které tvoří jádro každého výzkumného projektu. Výzkumné otázky musí být v souladu se stanovenými cíli a plní dvě základní funkce:

1. pomáhají zaostřit výzkum pro poskytnutí výsledků v souladu se stanovenými cíli,
2. ukazují cestu, jak vést výzkum. (40)

Po gramatické stránce mají otázky podobu tázací věty a jejich formulace by měla být jasná, neboť na konci své práce bychom měli dokázat rozpoznat, zda-li jsme na ně odpověděli či nikoliv. Zřídka kdy vystačíme v komplexnějším výzkumném šetření jen s jednou výzkumnou otázkou. Možným řešením uspořádání výzkumných otázek je bez zavedené vnitřní hierarchie. (40)

Dle autorů Švaříčka a Šed'ové vhodné otázky pro pedagogický výzkum obvykle splňují určité specifické požadavky:

1. *„jsou dostatečně široké (příliš úzce vymezená otázka by vedla k vytlačení důležitých, avšak nepředpokládaných jevů v analýze),*
2. *spíše než s proměnnými pracují s obecnějšími koncepty (proměnné jsou hledány až v samotném průběhu výzkumu),*
3. *neptají se na četnost jevů ani na sílu vztahů mezi proměnnými,*
4. *typicky detailně zkoumají povahu určitých jevů a to nejčastěji z perspektivy aktérů (nejde o to podat objektivní popis daného fenoménu nýbrž popsat, jak je daný jev vnímán a prožíván lidmi, kteří se jej účastní),*
5. *vyhýbají se a priori přijatým předpokladům (pokud nějaké předpoklady obsahují, musí být tyto předpoklady reflektovány a odůvodněny v konceptuálním rámci).“ (40, s. 69)*

Výzkumné otázky pro diplomovou práci jsou:

I. Výzkumná otázka

Kolik žáků na I. stupni ZŠ ze sledovaného vzorku vlastní mobilní telefon?

II. Výzkumná otázka

Kolik žáků na II. stupni ZŠ ze sledovaného vzorku vlastní mobilní telefon?

III. Výzkumná otázka

Kolik žáků ze sledovaného vzorku využívá mobilní internet v mobilním telefonu pro navazování komunikace?

IV. Výzkumná otázka

Kolik žáků ze sledovaného vzorku raději preferuje komunikaci z očí do očí?

V. Výzkumná otázka

Kolik žáků ze sledovaného vzorku použilo v předchozích vyučovacích hodinách mobilní telefon bez vědomí učitele?

VI. Výzkumná otázka

Kolik žáků ze sledovaného vzorku použilo během vyplňování dotazníku mobilní telefon a z jakého důvodu?

6 Charakteristika výzkumného vzorku a místa šetření

Vzorkem pro potřebný výzkum k diplomové práci se stali žáci I. i II. stupně ZŠ Prosetín. Výzkumné šetření probíhalo v měsíci říjnu nejprve na I. stupni a poté na II. stupni v měsíci listopadu. Toto šetření se konalo v kmenových třídách žáků vždy ke konci týdne a pokud možno poslední vyučovací hodinu. Celkem bylo osloveno 9 tříd (od 1. do 9. třídy). Jednotlivé třídy se liší zejména počtem a na některé výjimky převahou mužského pohlaví:

1. třída – 17 žáků (4 dívky a 13 chlapců) s věkovým průměrem 6,1 let.
2. třída – 17 žáků (8 dívek a 9 chlapců) s věkovým průměrem 7,2 let.
3. třída – 18 žáků (9 dívek a 9 chlapců) s věkovým průměrem 8,3 let.
4. třída – 10 žáků (6 dívek a 4 chlapci) s věkovým průměrem 9,3 let.
5. třída – 18 žáků (10 dívek a 8 chlapců) s věkovým průměrem 10,3 let.
6. třída – 18 žáků ((8 dívek a 10 chlapců) s věkovým průměrem 11,3 let.
7. třída – 14 žáků (6 dívek a 8 chlapců) s věkovým průměrem 12,6 let.
8. třída – 10 žáků (3 dívky a 7 chlapců) s věkovým průměrem 13,6 let.
9. třída – 5 žáků (0 dívky a 5 chlapců) s věkovým průměrem 14,2 let.

Celkem se zúčastnilo dotazníkového šetření 127 žáků (80 žáků I. stupně a 47 žáků II. stupně).

Žáci I. stupně procházejí obdobím mladšího školního věku. Jde o období mezi 6. až 10. rokem života dítěte. V tomto období nastává velká vývojová změna u dítěte (vstup do školy), vznikají nové vztahy (změny v sociální roli dítěte), začíná se systematicky učit a také nastávají biologicko-hygienické změny v životě dítěte (doposud si hrálo, nyní musí sedět a učit se).

Charakterizovat žáky II. stupně na této ZŠ lze slovy probíhající prepuberta a puberta. Prepuberta je krátké období spojující mladší školní věk a pubertu. Jedná se o věkové období 9 – 11 let. Typickými znaky pro prepubertu je změna vztahu k dospělému, změna vztahu k činnosti, změna vztahu k druhému pohlaví a prodlužování rukou a nohou. Puberta je období mezi 11., 12. – 15., 16. rokem. U dívek nastává puberta dříve než u chlapců. Jedná se přechodnou periodu mezi dětstvím a dospělostí. Jedinec není už dítě, ale není ještě dospělý. (37)

Při vyplňování dotazníků jsme byli velice mile překvapeni, neboť žáci nám vyšli vstříc zejména od 3. do 9. třídy. S vyplňováním jednotlivých otázek neměli žádné problémy a zvládli je vyplnit do cca 20 minut. Žáci z 1. a 2. třídy odpovídali na dotazníkové otázky formou zvednutí ruky. Jejich odpovědi byly písemně zaznamenávány.

Celkově lze konstatovat, že s výzkumným šetřením nebyly žádné výrazné problémy. Hlavním důvodem byla vstřícnost vedení školy a zejména pedagogického sboru.

Místem šetření pro diplomovou práci se stala Základní škola Prosetín. Jedná se o školu vesnickou, zejména rodinného typu. Všichni se tu dobře znají, a proto je atmosféra velmi přátelská. Zřizovatelem základní školy je Obecní úřad Prosetín. (22)

Budova, ve které má škola místo svého působení, se nachází ve středu obce a skládá se ze dvou částí. První část budovy byla postavena v roce 1929 a od té doby sloužila a stále slouží ke vzdělávání a výchově žáků. Druhá část budovy byla zprovozněna v roce 1986. V roce 2010 prošla celá budova rozsáhlou rekonstrukcí. (22)

Kapacita základní školy činí 220 žáků, avšak v letošním školním roce není naplněna. Přesto byla zřizovatelem poskytnuta výjimka z minimálního počtu žáků. Tato výjimka byla udělena na základě žádosti podle §23 zákona č.561/2004 Sb. Důvodem je hlavně pokles porodnosti, a proto jsou zaznamenány nízké počty žáků především na II. stupni. Kromě žáků z Prosetína navštěvují školu i děti ze spádových obcí, mezi něž se řadí Malinné, Dřeveš, Mokřýšov, Mrákotín, Tisovec, Kvasín, Vrbětice, Leštinka a Otáňka. V důsledku kapacity má škola možnost přijímat na žádost zákonných zástupců i žáky z dalších obcí. (22, 37)

Základní škola se skládá z devíti tříd. Každá z těchto tříd je vybavena interaktivní tabulí s připojením na internet. Dále má škola dvě oddělení školní družiny pro 60 dětí, počítačovou učebnu s odpovídajícím vybavením, chemickou laboratoř, školní kuchyňku a školní dílnu, keramickou dílnu s pecí a hrnčířským kruhem, žákovskou knihovnu, školní bufet s možností zakoupení zdravé svačiny, pití či školních potřeb a tělocvičnu. K výuce tělesné výchovy se kromě tělocvičny využívá také sportovní areál nacházející se cca 300 metrů od školy. Škola je dále propojena elektronickým informačním systémem. Jedná se tedy o úplnou základní školu. Kromě výchovy a vzdělání v rámci vyučování škola nabízí prostřednictvím asi třinácti nepovinných předmětů a ostatních mimoškolních aktivit racionální využití volného času. (22, 37)

Tento školní rok (2016/2017) navštěvuje základní školu celkem 133 žáků. Obsazenost na I. stupni činí 78 žáků od 1. do 5. třídy a obsazenost na II. stupni dosahuje počtu 55 žáků od 6. do 9. třídy. Průměrná návštěvnost třídy na I. stupni činí 15,6 žáků a na II. stupni je to 13,75 žáků na třídu. Dle pohlaví převažují chlapci oproti dívkám. Celkem navštěvuje školu 57 dívek (I. stupeň – 36 dívek a II. stupeň – 21 dívek) a 76 chlapců (I. stupeň – 42 chlapců a II. stupeň – 34 chlapců). I zde je znatelný rozdíl v silnější obsazenosti žáků dle pohlaví na I. a II. stupni základní školy.

7 Metody výzkumu

Metody zvolené pro tuto diplomovou práci vycházejí z kvantitativního výzkumu. Hendl ve své knize uvádí: „*Kvantitativní výzkum využívá náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků či pozorování*“ (13, s. 44).

Velmi frekventovanou a specifickou metodou získávání dat v pedagogickém výzkumu, používaným ve společenských vědách, je dotazník. Charakterizovat dotazníkovou metodu lze slovy – způsob písemného kladení otázek a shromažďování písemných odpovědí u dotazovaných osob neboli respondentů. Dotazníku bývá využíváno při hromadném získávání údajů. Co se týče samotného dotazníku, jedná se o soustavu předem připravených a pečlivě zvolených otázek s promyšleným seřazením. U této metody se nejčastěji využívá termín otázka místo termínu položka. Jednoznačně oba shodně odkazují na úkolové jednotky, ze kterých se dotazník skládá. Termín položka má obecnější platnost, jelikož všechny položky nemusí být otázkou (např. respondent má vybrat to tvrzení ze souboru, které odpovídá jeho názoru). Existuje rozdělení položek podle různých kritérií. Avšak nejznámější je rozdělení na:

1. cíl, pro který je položka určena (položky obsahové – zjišťují údaje nutné pro splnění výzkumného záměru či funkcionální – optimalizují průběh dotazování),
2. forma požadované odpovědi (položky otevřené či uzavřené neboli nestrukturované či strukturované),
3. obsah, který položka zjišťuje (fakta, znalosti a vědomosti, mínění, postoje a motivy). (14, 34)

Při sestavování dotazníku je potřeba dodržovat určitá pravidla, zásady a požadavky. Mezi ně patří:

1. jasné a srozumitelně formulované položky,
2. jednoznačnost položky,
3. zjišťování nezbytných údajů,
4. vyvarovat se sugestivitě (položky svou formulací napovídají, jak na ně má být odpovězeno),
5. ochota spolupráce ze strany respondentů,
6. jasné pokyny k vyplňování,
7. snadné třídění, tabelování a zpracování získaných údajů,
8. uspořádání položek (jejich řazení). (14)

Prostřednictvím vytyčeného cíle a jeho podcílů pro tuto diplomovou práci a v neposlední řadě také stanovených výzkumných otázek byla využita dotazníková metoda, jejíž obecná charakteristika byla popsána v předchozích odstavcích této kapitoly.

Dotazník vytvořený pro tuto diplomovou práci se skládá z 18 pevně daných položek a jedné doplňující položky na závěr. Jejich forma požadované odpovědi je ve většině případů uzavřená. Respondentům je předkládán vždy určitý počet předem připravených odpovědí. Dle počtu předkládaných odpovědí v dotazníku máme položky dichotomické (na tyto položky lze dát pouze dvě vzájemně se vylučující odpovědi např. ANO – NE) a polytomické s výběrem odpovědí (respondentům je předloženo více odpovědí, z nichž mají jednu vybrat). Ovšem objevuje se zde také kombinace položek polouzavřených (kde je třeba získat konkrétní textovou odpověď. Respondent si ji volí, pokud si nemůže vybrat z nabídky definovaných odpovědí, a bývá umístěna na posledním místě např. „jiné, např.:“) a otevřených (kde není navrhována respondentovi žádná hotová odpověď. Pouze je u těchto položek určen předmět, ke kterému se mají vyjádřit. Nedochozí u nich k usměrňování respondenta).

Struktura dotazníku neboli obsahové upořádání položek v tomto dotazníku je tak, aby došlo k pokrytí všech podstatných aspektů problému. Položky č. 1. až 3. jsou zaměřeny na fakta u respondenta, neboli jsou obecné (týkají se pohlaví, věku a třídy). Od 4. položky se zjišťují již konkrétní informace potřebné pro tento výzkum. Jde tedy o specifické položky v dotazníku zjišťující znalosti, mínění a postoje. U 4. položky respondent rozhoduje, zda-li bude pokračovat ve vyplňování dotazníku či nikoliv. Jedná se o otázku dotazující se na vlastnění mobilního telefonu. Následující otázky na sebe navazují. Položky č. 5., 6. a 7. nás informují, jaký mobilní telefon respondent vlastní, v kolika letech dostal svůj první mobilní telefon a zda-li je s ním spokojen. Položky č. 8. a 9. se zaměřují na konkretizaci činnosti, která u respondenta na mobilním telefonu převažuje a výběr preference pro komunikaci. 10. položka nám poskytuje informace o použití mobilního telefonu respondentem při vyučování. Pokud je odpověď ANO, respondent pokračuje na položku č. 11. Ovšem je-li jeho odpověď NE, pokračuje na položku č. 12., která je opět zaměřena na volbu komunikace při řešení problému (z očí do očí či přes mobilní telefon). Položky č. 13. a 14. jsou věnované problematice mobilního internetu a jeho přístupu. Položky č. 15. a 16. nám poskytují informace o placení a výši účtu za mobilní telefon respondenta. 17. položka navazuje na 18. a dotýká se tématu zapomenutí mobilního telefonu a reakce respondenta na toto zjištění. Po vyplnění všech 18 položek jsou žáci požádáni o obrácení dotazníku na čistou stranu a dopsání dodatečné odpovědi na 19. položku, která jim je následně sdělena: Kdo z vás se během této vyučovací hodiny podíval

na mobilní telefon? Žáci zapíší pouze ANO či NE. Kdo odpoví ANO, napíše, co na mobilním telefonu konkrétně dělal. Následně dotazníky odevzdají.

8 Analýza dat získaných dotazníkem

Na začátku pedagogického výzkumu byli žáci požádáni o vyplnění jednoduchého dotazníku a v první řadě obeznámeni s tématem (čeho se dotazník týká) a postupem jeho vyplnění (výběr pouze jedné odpovědi). Sběr dat v dotazníku probíhal vždy v kolektivu dané třídy. Získané hodnoty byly následně zaznamenány do tabulek rozdělených podle určitých kritérií.

Využití internetové aplikace v mobilním telefonu v komunikaci u žáků ZŠ

Tabulka nám poskytuje přehledné údaje týkající se využití internetové aplikace v mobilním telefonu v komunikaci u žáků rozdělených podle tříd. Číselné hodnoty nám udávají počet žáků, kteří volí daný způsob komunikace. Mezi možné varianty komunikace patří volání, posílání SMS, využití různých aplikací, využití sociální sítě a jiné.

Třída	Volání (slovní)	Posílání SMS (písemná)	Různé aplikace (např. skype, Messenger,...)	Soc. sítě (chatování např. fcb,ICQ, ...)	Jiné (např. z očí do očí)
1.	0	0	0	0	6
2.	3	2	0	0	1
3.	4	0	2	1	5
4.	5	1	2	1	0
5.	5	0	11	0	2
6.	5	0	10	1	1
7.	4	1	6	1	1
8.	5	2	2	0	0
9.	3	0	2	0	0

Věkový průměr získání svého prvního mobilního telefonu

Věkový průměr žáků rozdělených podle tříd, kdy dostali svůj první mobilní telefon, je znázorněn v této tabulce. Věk žáků ze třídy byl sečten a vydělen počtem zúčastněných při vyplňování dotazníku. Získaný číselný údaj je zaznamenán ve sloupci věkový průměr.

Třída	Věkový průměr
1.	5,8 let
2.	5,8 let
3.	7,5 let
4.	7,4 let
5.	8 let
6.	8,6 let
7.	9 let
8.	9,1 let
9	9,8 let

Užití mobilního telefonu z hlediska funkčnosti

Z hlediska funkčnosti užití mobilního telefonu u žáků rozdělených podle tříd je zaznamenáno v tabulce níže. Poskytuje nám informace, kolik žáků z každé třídy používá mobilní telefon pro danou činnost. Mezi činnostmi je zařazeno posílání SMS, volání, hraní her, komunikace s kamarády přes sociální síť, „brouzdání“ po internetu, poslech hudby, prohlížení si fotek a videí a jiné.

Třída	Posílání SMS	Volání	Hraní her	Sociální síť	„brouzdání“ po internetu	Poslech hudby	Foto, videa	Jiné
1.	0	0	6	0	0	0	0	0
2.	0	0	3	0	0	3	0	0
3.	0	4	5	0	0	1	2	0
4.	0	3	4	1	0	1	0	0
5.	3	3	3	6	0	2	0	1
6.	2	2	5	4	1	1	0	2
7.	0	5	0	5	0	2	1	0
8.	0	3	1	1	0	2	1	1
9.	0	3	1	0	0	1	0	0

Přístup k internetu ve svém mobilním telefonu

V této tabulce jsou zaznamenány číselné údaje týkající se přístupu k mobilnímu internetu. Žáci z jednotlivých tříd volili odpověď ANO (mám přístup k internetu) či NE (nemám přístup k internetu). Poslední dva sloupce z tabulky nám poskytují data týkající se neomezeného (neustálé připojení k mobilnímu internetu) a omezeného přístupu (připojení např. pouze přes wifi).

Třída	ANO	NE	NEOMEZENÝ PŘÍSTUP	OMEZENÝ PŘÍSTUP
1.	0	6	0	0
2.	0	6	0	0
3.	6	6	2	4
4.	6	3	2	4
5.	18	0	7	11
6.	14	3	3	11
7.	13	0	3	10
8.	9	0	2	7
9.	5	0	2	3

Vlastnění mobilního telefonu

Pro přehlednost vlastnění a nevlastnění mobilního telefonu je určena tato tabulka. Dává nám možnost si zjistit, kolik žáků z dané třídy má či nemá svůj mobilní telefon. Zároveň nám umožňuje vyhledat, kolik žáků se zúčastnilo vyplňování dotazníku.

Třída	Ano	Ne
1.	6	11
2.	6	11
3.	12	6
4.	9	1
5.	18	0
6.	17	1
7.	13	1
8.	9	1
9	5	0

Preference očního kontaktu či mobilního telefonu při komunikaci

Tabulka rozdělena podle tříd nám udává počet žáků, kteří volí daný způsob komunikace. Mezi možné varianty komunikace patří osobní kontakt (z očí do očí) či využití mobilního telefonu. Poslední sloupec v tabulce je zaměřený na špatné odpovědi žáků, kteří buď neodpověděli či napsali ANO.

Třída	Z očí do očí	Mobilní telefon	Špatná odpověď
1.	6	0	0
2.	6	0	0
3.	6	4	2
4.	7	2	0
5.	12	3	3
6.	10	6	1
7.	7	5	1
8.	6	1	2
9.	4	0	1

Použití mobilního telefonu v předchozích vyučovacích hodinách bez vědomí učitele

Tabulka zaměřená na použití mobilního telefonu v předchozích vyučovacích hodinách bez vědomí učitele nám zaznamenává číselné hodnoty odpovědí ANO či NE. Žáci jsou rozdělení podle tříd.

Třída	ANO	NE
1.	0	6
2.	0	6
3.	0	12
4.	0	9
5.	0	18
6.	7	10
7.	5	8
8.	4	5
9.	3	2

Použití mobilního telefonu během vyplňování dotazníků

Podobná otázka týkající se použití mobilního telefonu ovšem v tomto případě během vyplňování dotazníku je zaznamenána v tabulce níže. Žáci rozdělení dle tříd volili odpověď ANO či NE, které byly následně převedeny do číselného údaje a uvedeny do přehledné tabulky.

Třída	ANO	NE
1.	0	6
2.	0	6
3.	0	12
4.	0	9
5.	0	18
6.	6	11
7.	5	8
8.	3	6
9.	0	5

Z jakého důvodu jsem se podíval/a na mobilní telefon

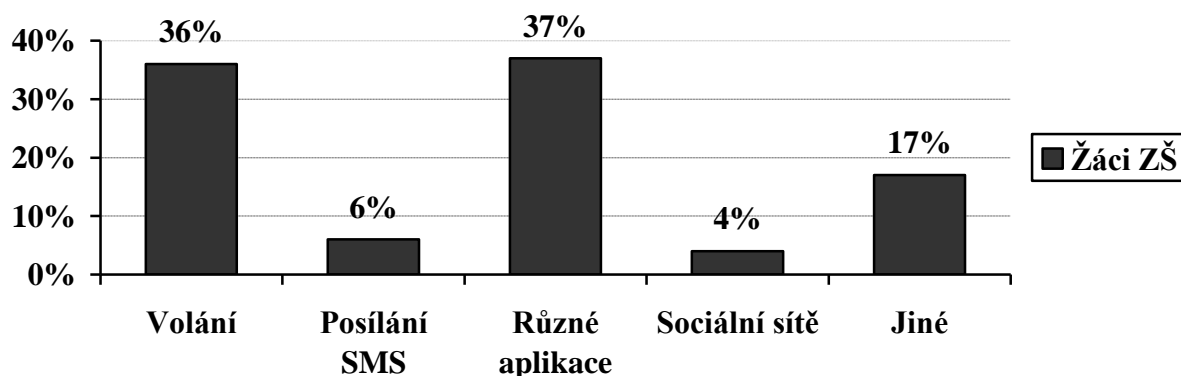
Tato tabulka nás informuje o důvodu použití mobilního telefonu během vyplňování dotazníku u žáků dle třídy. Mezi důvody je řazeno hraní her, sledování času, sledování videa, četba a nevědomosti (žák nevěděl, proč mobilní telefon vzal do ruky a co na něm dělal).

Třída	Hraní her	Sledování času	Sledování videa	Četba	Nevím
6.	1	4	0	0	1
7.	1	3	1	0	0
8.	0	2	0	1	0

8.1 Interpretace výsledků výzkumného šetření

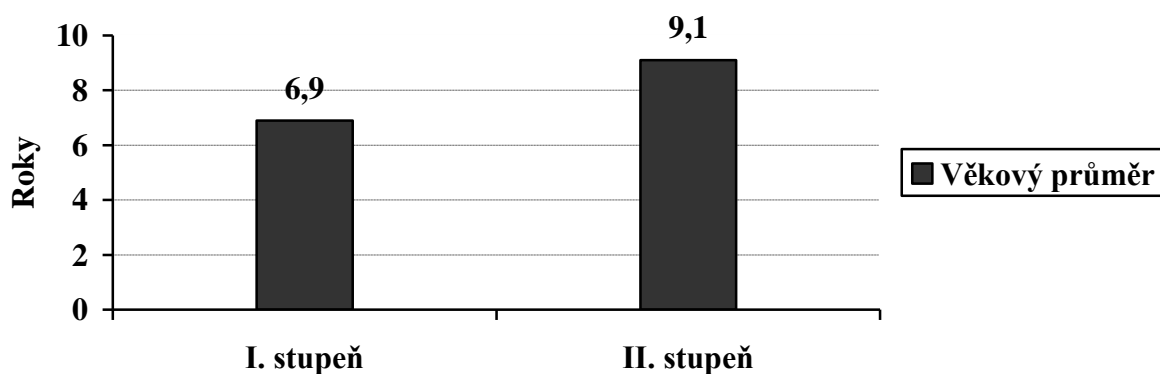
V obecné souvislosti s komunikací u žáků nás zajímalo, jakou možnost komunikace volí žáci při využití mobilního telefonu s připojením na internet. Jedná se o hlavní cíl výzkumného šetření. Dále jsme zjišťovali, jaký je věkový průměr žáků na I. a na II. stupni ZŠ, kdy dostali od rodičů svůj první mobilní telefon a jaká činnost u žáků I. a II. stupně převládá na mobilním telefonu s možným přístupem na internet. V tomto případě jsme pozornost zaměřili na podcíle tohoto šetření. A v neposlední řadě jsme také zjišťovali odpovědi na jednotlivé výzkumné otázky. Podstatným důvodem rozdělení žáků podle stupně, byla rozdílná rozumová zralost. I. stupeň zahrnuje žáky navštěvující 1. až 5. třídu. II. stupeň je od 6. třídy do 9. třídy. Pro přehlednost uvádíme grafové zpracování získaných odpovědí, které jsou zaevidované v jednotlivých tabulkách v předchozí kapitole.

Varianty komunikace přes mobilní telefon

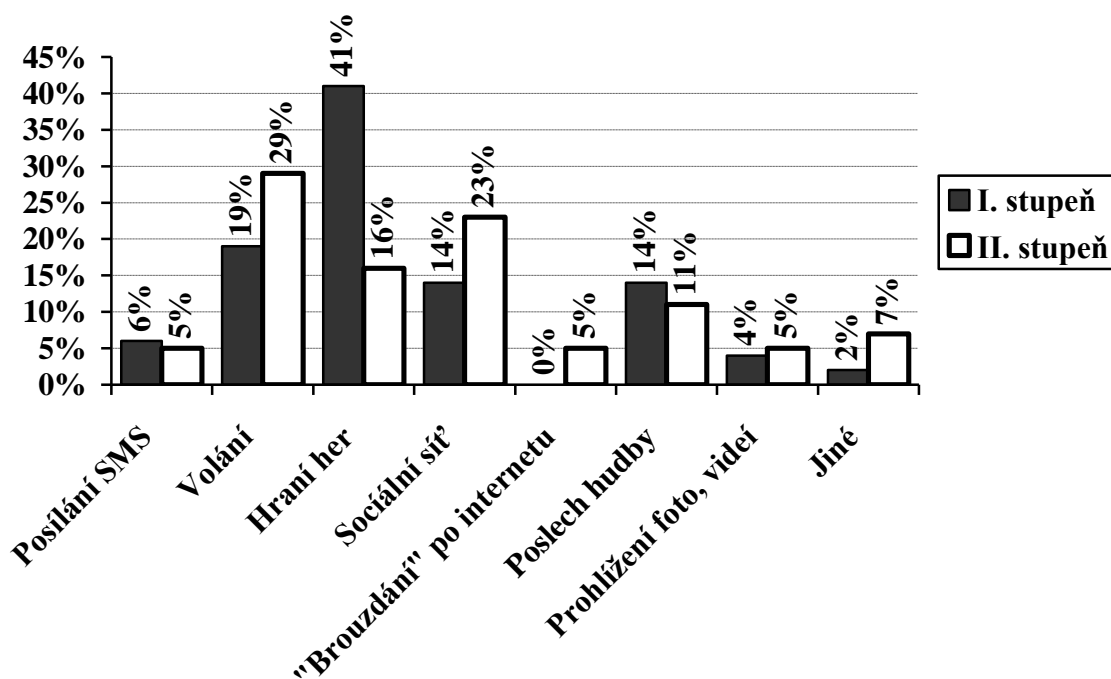
Graf nám umožňuje přehled, jakou žáci ZŠ volí variantu pro komunikaci při využití mobilního telefonu. Můžeme s přehledem říci, že převládá komunikace prostřednictvím různých internetových aplikací, jako je např. skype, messenger, ... Tento způsob komunikace dosáhl nejvíce procent (37 %). Na 2. místě se dostalo volání s 36 %. Velice zajímavého výsledku dosáhla varianta Jiné, kde byla možnost z očí do očí. Pro tuto položku se rozhodlo 17 % žáků. Méně oblíbené v současné době je posílání SMS a v neposlední řadě využívání sociální sítě. Jejich výsledek činí 6 % a 4 % z celkového počtu žáků.

Věkový průměr žáků I. a II.st., odkdy vlatní mobilní telefon

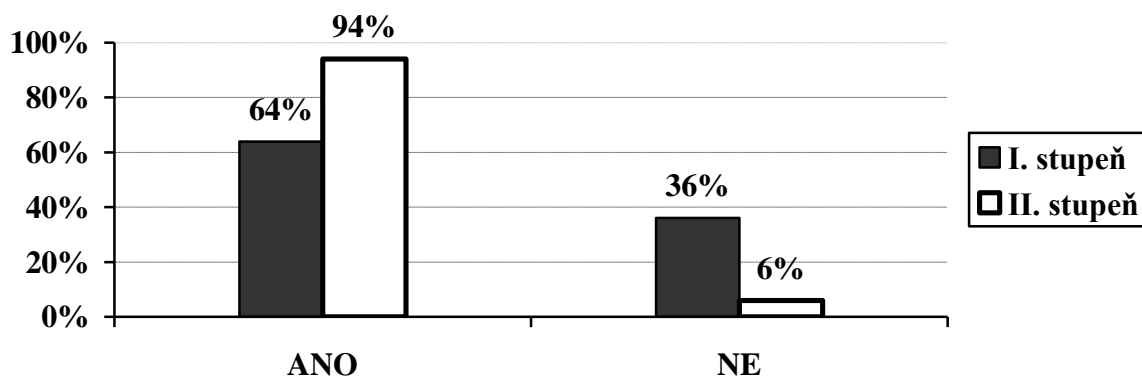
Graf nám názorně ukazuje, jak se snižuje věková hranice, kdy dítě obdrží svůj první mobilní telefon. U žáků II. stupně tato hranice byla 9,1 let, kdežto u žáků navštěvující I. stupeň je už věková hranice 6,9 let. Dá se říci, že s nástupem dítěte do první třídy, kromě aktovky a penálu, dostane ještě mobilní telefon. Věkový rozdíl mezi I. a II. stupněm je 2,1 let.

Užití mobilního telefonu z hlediska funkčnosti s přístupem na internet

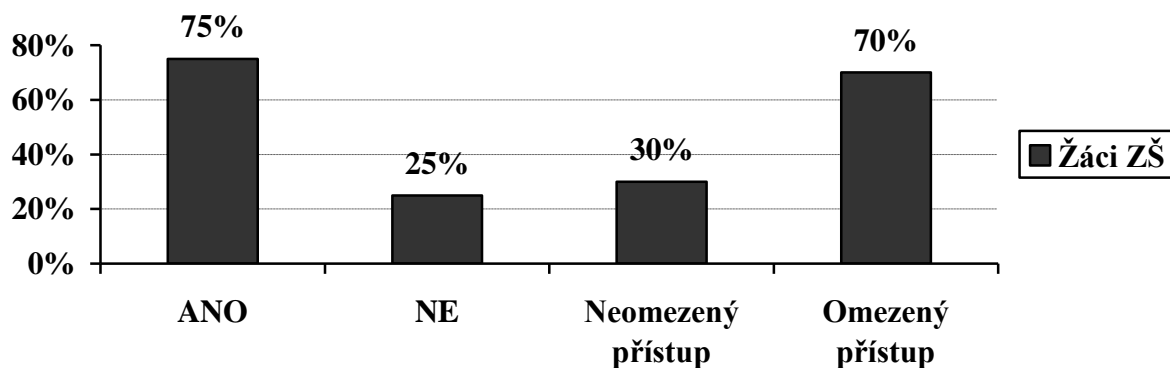
Graf nám poskytuje informace, která činnost u žáků I. a II. stupně převládá při využívání mobilního telefonu. U prvňostupňových žáků je jasná převaha. Mobilní telefon využívají zejména pro hraní her (41 %). Na 2. místě je volání (19 %) a pak následuje se stejným počtem hlasů komunikace s kamarády přes sociální síť (14 %) a poslech hudby (14 %). „Brouzdání“ po internetu nedostalo ani jeden hlas. Mezi druhostupňovými žáky vyhrálo volání (29 %), za ním následuje komunikace s kamarády přes sociální síť (23 %) a až na 3. místě je hraní her (16 %). U žáků II. stupně patří mezi málo využívané činnosti na mobilním telefonu posílání SMS (5 %), „brouzdání“ po internetu (5 %) a prohlížení fotek či videí (5 %).

Vlastnění mobilního telefonu

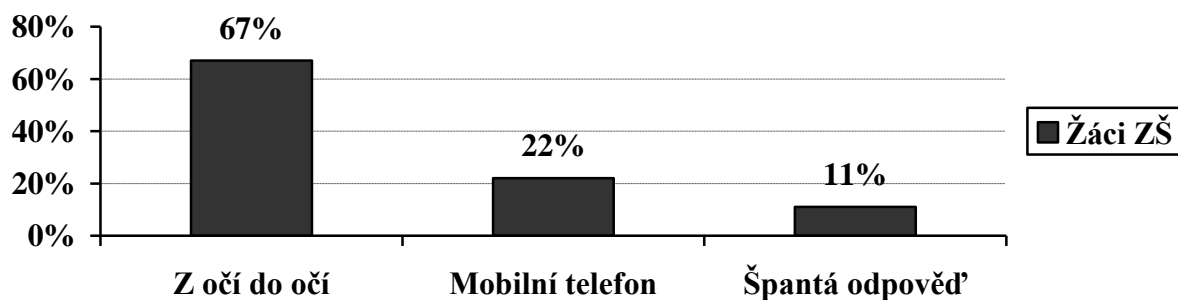
Tento graf nám znázorňuje držitele mobilního telefonu a ty, kteří mobilní telefon nemají. Můžeme s jistotou konstatovat, že převážná většina žáků má svůj mobilní telefon. 64 % žáků na I. stupni mobilní telefonu vlastní. 29 % žáků z tohoto stupně mobilní telefon nevlastní, jsou to převážně žáci z 1., 2. a 3. třídy. 94 % žáků z II. stupně má mobilní telefon, pouze 6 % žáků jej nevlastní (chlapci z 6., 7. a 8. třídy).

Využití mobilního internetu

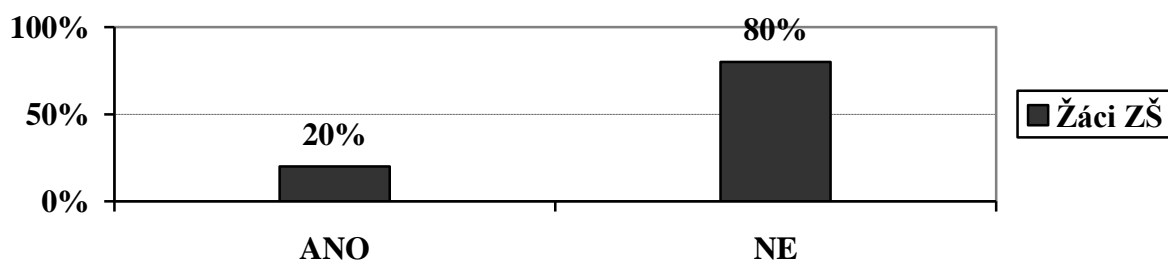
Na tomto grafu můžeme vidět, že 75 % žáků má přístup na internet prostřednictvím svého mobilního telefonu za využití wifi (bezdrátové a bezplatné připojení k internetu) či mobilních dat (bezdrátové a zpoplatněné připojení k internetu). Ovšem pouze 30 % žáků z celkového počtu, kteří mají přístup na internet, využívá mobilní internet neomezeně, jsou tedy neustále online. Až 70 % žáků má internet s omezeným přístupem. 25 % žáků možnost navštívit internet přes svůj mobilní telefon nemá. Žáci 1. a 2. třídy takovýchto možností na svém mobilním telefonu ještě nevyužívají.

Preference očního kontaktu či mobilního telefonu při komunikaci

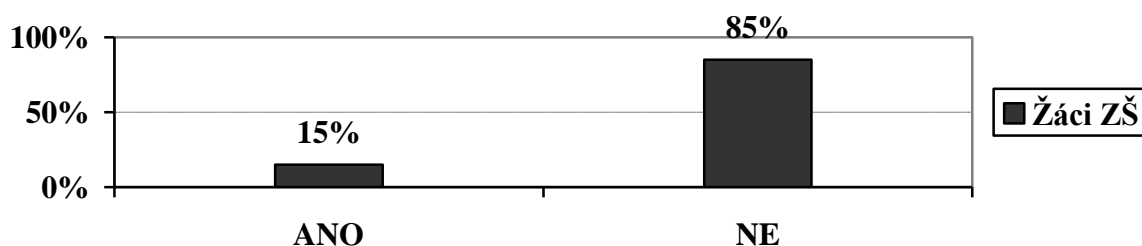
I když se zdá, že používání mobilního telefonu mezi žáky je velice oblíbená činnost, přesto pro komunikaci volí raději osobní kontakt z očí do očí. Tuto variantu si z celé základní školy vybralo až 67 % žáků, jak je znázorněno v tomto grafu. 22 % žáků by spíše zvolilo mobilní telefon. Také se našlo 11 % žáků, kteří ani nedokázali odpovědět či odpověděli špatně.

Použití mobilního telefonu v předchozích vyučovacích hodinách bez vědomí učitele

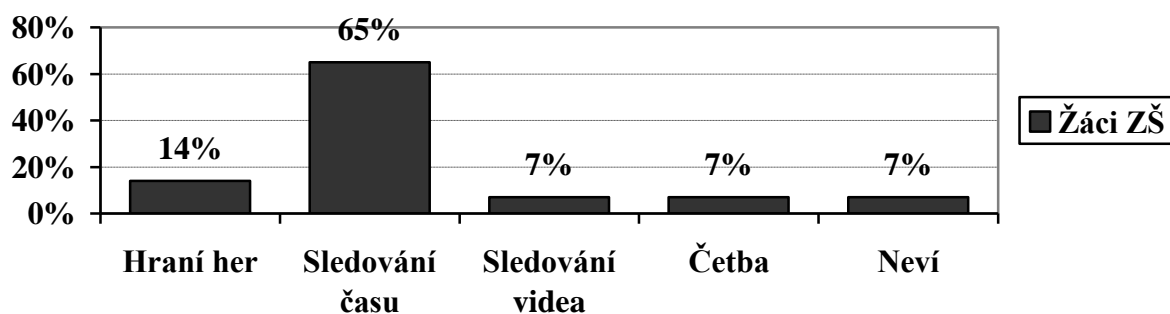
Položka týkající se použití mobilního telefonu v předchozích vyučovacích hodinách bez vědomí učitele s odpovědí ANO byla zaznamenána u 20 % žáků. 80 % žáků mobilní telefon nepoužila a dokonce žáci z I. stupně doplňovali, že mobilní telefon do školy nenesí. Pokud přeci jen ho ve škole mají, tak je vypnutý a uložený v aktovce.

Použití mobilního telefonu během vyplňování dotazníku

Součástí dotazníku byla i položka zaměřená na použití mobilního telefonu při jeho vyplňování. Graf nám znázorňuje, že se 15 % žáků z II. stupně na mobilní telefon podívalo. 85 % žáků po mobilním telefonu vůbec nesáhlo. Mezi žáky I. stupně se nenašel nikdo, kdo by toto udělal.

Důvod podívání se na mobilní telefon

Tento graf nás jednoznačně informuje o možném důvodu podívání se na mobilní telefon během vyplňování dotazníku. Hlavním důvodem bylo sledování času, kdy si 65 % žáků hlídalo, jak dlouho ještě budou mít hodinu s paní učitelkou, o kterou zatím „přišli“ během vyplňování dotazníku a také, kdy už bude zvonit a bude přestávka. 14 % žáků odpovědělo, že si na mobilním telefonu hrálo hru. 7 % žáků sledovalo video a dokonce 7 % žáků si četlo v mobilním telefonu pomocí mobilní aplikace e-book. Ovšem našla se i odpověď u 7 % žáků, kteří nevěděli, z jakého důvodu se na mobilní telefon podívali. Odpověď byla tři tečky či otazník.

9 Diskuse

Před každým vyplňováním dotazníků jsem došla za danou paní učitelkou či panem učitelem a poprosila je o „narušení“ jejich hodiny v dané třídě. Všichni vyučující mi vyšli vstříc a následně mi položili otázku, zda-li se mají také účastnit, či jestli chci být sama ve třídě. Samozřejmě jsem poprosila o jejich neúčast z důvodu věrohodnosti odpovědi a možnosti položit žákům dodatečnou otázku. Všichni žáci byli požádáni o pravdivé odpovědi při vyplňování dotazníku. Je to pouze pro mojí práci a anonymní. Obavy byly převážně mezi žáky II. stupně.

Výsledky výzkumného šetření poukazují na fakt, že díky možnému připojení k internetu, ať už přes wifi (bezdrátové a nezaplatněné připojení k internetu) či prostřednictvím mobilních dat (bezdrátové a zaplatněné připojení k internetu), děti využívají různé internetové aplikace pro komunikaci s kamarády. Tyto aplikace dosáhly o 1 % vyššího výsledku než varianta volání. Závěrem můžeme konstatovat, je-li možnost připojení se k internetu přes wifi, využijí této možnosti bez rozmýšlení. Můžeme tedy souhlasit s tím, že pro komunikaci žáci I. a II. stupně volí spíše internetové aplikace při využití mobilního telefonu. Ovšem za určitých podmínek jako je právě přístup k internetu.

Pokud se blíže zaměříme na výsledky, dojdeme také k závěru, že čím je žák starší, tím více se dokáže orientovat ve virtuálním prostředí a dokáže více využívat jeho možností prostřednictvím svého „lepšího“ mobilního telefonu. Na druhé straně, čím je žák mladší, ovládá „pouze“ základní funkce na svém mobilním telefonu, který není na takové úrovni jako u starších žáků, a tudíž převládá právě to volání.

Vyplňování dotazníku v jakékoli třídě bylo zajímavé už z toho důvodu, že v každé třídě bylo potřeba zvolit jiný přístup. Příchod, uvítání se, vysvětlení proč tu není jejich paní učitelka či pan učitel, bylo ve všech třídách stejné. Ovšem znatelné změny nastaly při seznamování s dotazníkem. Žáci z 1. a 2. třídy se k samotnému dotazníku nedostali, ale byla zvolena varianta formou povídání si, kdy při položení otázky zvedali ruce pro danou odpověď. Samozřejmě otázky jim byly formulovány v lehčím provedení a neodpovídali na všechny. Byl utvořen výběr těch nejdůležitějších, mezi něž patřily: pohlaví, věk, vlastnění mobilního telefonu, věk, kdy dostal svůj mobilní telefon, spokojenost s mobilním telefonem, výběr varianty komunikace s kamarádem, činnost na mobilním telefonu a přístup k internetu. Jejich odpovědi byly poté číselně zaznamenávány do jednoho dotazníku (odpověď zakroužkována a připsáno číslo – kolik rukou zvednutých). Od 3. třídy každý žák dostal dotazník.

I. stupeň měl vyšší nároky na vysvětlování. Na začátku každého vyplňování jsem nejdříve zjišťovala, zda-li žáci vědí, co je to dotazník, jak vypadá a k čemu nám slouží. Proběhla malá chvílka společného povídání si. Na I. stupni jsme společně postupovali otázku po otázce, tak jak jdou jednotlivě za sebou. Jelikož se mezi žáky našli tací, kteří třeba zadání nerozuměli nebo četli velice pomalu. Po společném přečtení dané otázky, jim byly vyjmenovány odpovědi a každý sám za sebe si zvolil tu, která mu nejvíce vyhovovala. Vždy bylo potřeba upozornit, aby si vybrali pouze jednu odpověď. Nakonec obrátili dotazník na čistou stranu a byla jim položena doplňující otázka, která u všech vyšla NE a většinou s odpovědí: „mobilní telefon do školy nenosím.“

Na II. stupni se našly dotazníky s odpovědí ANO na doplňující otázku. Většina žáků věděla, proč se na mobilní telefon podívala. Avšak našla se jedna žákyně z 6. třídy, která si vůbec nemohla vzpomenout, proč se vlastně na mobilní telefon podívala.

Jak je zmíněno v kapitole Úvod analytik, komentátor a odborník na média Miloš Čermák prováděl průzkum mezi svými studenty. Na přednášce o sociálních médiích uprostřed hodiny studenty požádal, aby si vytáhli papír a tužku. Nedal jim písemku. Poprosil je, aby upřímně napsali, kdo z nich během posledních patnácti minut vzal do ruky mobilní telefon a zároveň aby uvedli, z jakého důvodu. Z celé třídy s 45 studenty pouze dva napsali, že telefon nepoužili. A ti ostatní? Přes 40% se jen podívalo, jestli nemají promeškaný hovor či doručenou SMS. 20% SMS skutečně dostalo, z nich víc než $\frac{2}{3}$ také ihned odpověděly. 15% bylo prostřednictvím mobilu na Facebooku. Kolem 5% použilo telefon nějak jinak, např. hráli hru či fotografovali spolužáky. 20% si vůbec nedokázalo vzpomenout, co na telefonu dělali. Věděli, že ho vzali do ruky, ale už ne za jakým účelem. (7)

Dalo by se říci, že čím starší žáci, tím více budou brát do rukou mobilní telefon? Nebo je to způsobeno tím, že kontakt s telefonem je pro ně naprosto zautomatizovanou až nevědomou činností? Obě tyto otázky směřují k odpovědím. Mladší žáci se teprve začínají podrobněji seznamovat s funkcemi a možnostmi svého mobilního telefonu. Základní obsluhu mobilního telefonu (převážně rodičů, vlastní ještě nemívají) se naučí již v období předškolních let. Pokud zjistí, že jejich telefon nemá takovou funkci, kterou zrovna potřebují a má ji třeba kamarádův telefon, dožadují se nového mobilního telefonu nebo si ho alespoň půjčí od rodičů. Pro generaci tzv. digitálních domorodců je mobilní telefon něco jako „univerzální“ klíč či „adaptér“ ke světu, jenž je obklopuje. Z toho důvodu by se dalo říct, že pro ně mobilní telefon ztratil status konkrétní věci a berou ho jako součást své osobnosti, která pro svůj život provádí zautomatizované činnosti, jako je např. dýchání, mrkání apod.

Práce se žáky na II. stupni byla už o úplně jiném přístupu. Neprobíhalo takové povídání si jako na I. stupni, kdy, co jsem řekla, tak bez problému udělali. Žáci z vyšších tříd měli již časté dotazy, zejména týkající se jedné možné odpovědi. Proč musí vybrat jednu, když by zvolili u některých položek všechny. Po vysvětlení důvodu proč volit pouze jednu odpověď, na to někteří šli „fikaně“. V položce např. č. 8 odpověď h) jiné, napiš: vypsali všechny možné činnosti, které na mobilním telefonu dělají, což byly převážně předchozí varianty.

Pozastavit se také můžeme nad otázkou věku, kdy žáci dostávají mobilní telefon. Ze svých zkušeností můžu konstatovat, že se svým prvním mobilním telefonem jsme se spolužákům každý chlubil na konci 9. třídy. Někteří jej dostávali až s nástupem na střední školu, mezi něž jsem patřila i já. Mobilní telefon mi sloužil pouze pro posílání SMS a volání. K ničemu jinému jsem jej nevyužívala. S postupem času ovšem přišel dokonalejší mobilní telefon s lepšími funkcemi. Avšak nejsem jím pohlcena jako digitální domorodci. Jsem digitální přistěhovalec.

Dle mého názoru se rok od roku snižuje věková hranice, kdy dítě obdrží svůj první a ve většině případů ne poslední mobilní telefon. Zejména se jedná o již „zajetý kousek“ třeba po rodičích či po starším sourozenci. Hlavní důvod spatřuji v pokrokové době, jenž přeje novým technologiím a v neposlední řadě i zvýšené hrozbě násilí páchaného na dětech. Rodiče proto z obav o své dítě raději volí variantu neustále s ním být v kontaktu a pořídí mu mobilní telefon. Doba si to prostě žádá. Na celé základní škole se našly pouze 2 třídy, kde všichni žáci mají mobilní telefon (5. a 9. třída). Byla jsem zcela přesvědčena, že všichni žáci na II. stupni budou mít mobilní telefon. Ale v 6., 7. a 8. třídě se vždy našel žák, který zakroužkoval odpověď NE (nevlastním mobilní telefon). Bez jakéhokoliv ostychu či posměchu mi následně sdělili své důvody. V 6. třídě žák prohlásil, že rodiče nevidí důvod mu pořizovat telefon, neboť bydlí kousek od školy a většinu volného času tráví se svými rodiči. Žák v 7. třídě uvedl, že mobilní telefon vlastnil již několikrát, ale vždy mu ho sebral starší bratr, který jej následně prodal. Potřeboval peníze. Žák z 8. třídy ovšem pobavil. Mobilní telefon měl před půl rokem, ale nešťastnou náhodou mu zapadl za skříň, se kterou nelze hýbat, od té doby je nemobilní.

Spolupráce a ochota nejen na mé straně, ale hlavně na straně žáků, byla bezproblémová a mnohdy i usměvná. Bez jakýchkoliv obav mi sdělovali důležité informace, které jsem potřebovala pro tuto práci. Dle mého názoru, kdybych byla „cizí“ člověk, který za nimi přišel z potřeby vyplnění dotazníku, nebyli by možná tak sdílní. Ovšem s žáky se znám osobně, jednak s každodenního střetávání se ve škole (dříve jsem na základní škole působila jako vychovatelka ŠD, v současné době jsem na pozici asistentka pedagoga

v 1. třídě) a občasného potkávání se mimo školu. Jak již bylo uvedeno, jedná se totiž o vesnickou základní školu.

Závěr

Diplomová práce se člení na teoretickou a praktickou část. Hlavní podstatou této práce je problematika týkající se využití internetových aplikací v mobilním telefonu pro komunikaci u žáků ZŠ.

Teoretická část obsahuje kapitoly zaměřené na charakteristiku, vznik a vývoj mezilidské a virtuální komunikace, která za svůj vznik vděčí internetu. Této celosvětové síti je také věnováno pár kapitol v teoretické části.

V praktické části je pozornost věnována sběru, analýze a vyhodnocení vyplněných dotazníků žáky ZŠ. Odpovědi žáků z dotazníků byly následně zapsány do tabulek a tyto údaje po procentuálním výpočtu zpracovány do přehledných grafů.

Hlavní cíl této diplomové práce spočíval ve zjištění využití internetových aplikací v mobilním telefonu v komunikaci u žáků ZŠ. Na základě konečných výsledků získaných z odpovědí z dotazníkového šetření jsme došli k závěru, že žáci ZŠ využívají internetové aplikace (jako je např. skype, Messenger, ...) pro komunikaci. Ovšem čím je dítě mladší (v tomto případě žáci I. stupně), využívá internet ve svém mobilním telefonu spíše pro hraní her. Starší děti (žáci II. stupně) upřednostňují volání přes internet. Také dochází ke snižování věkové hranice dítěte, kdy mu je pořízen mobilní telefon. Pochopitelně je důležité brát v úvahu, že získané výsledky z tohoto šetření jsou pouze orientační. Každý jedinec je individuální a během vyplňování dotazníku každý z nich prožíval jiné pocity. Z tohoto důvodu není možné brát výsledky jako zavádějící a rozhodující.

Zdroje

1. AUKSTAKALNIS, S., BLATNER, D. [et al.; z anglického originálu ... přeložil Jan Klimeš]. *Reálně o virtuální realitě*. Brno: JOTA, 283 s., 1994. ISBN 80-85617-41-2
2. ARGYLE, M., TROWER, P. *Person to Person: Wals of Communicating*. London: Harper & Row, 1979, 128 s. ISBN 0-06-3180987-9
3. BARANOVIČ, R., MORAVČÍKOVÁ, L., ŠNAJDER, L. *Internet pro střední školy*. 1. vyd. Praha: Komputer Press, 275 s., 1999. ISBN 80-7226-186-X
4. BAŠTECKÁ, B., GOLDMANN, P. *Základy klinické psychologie*. 1 vyd. Praha: Portál, 440 s., 2001. ISBN 80-7178-550-4
5. BOČEK, J. *Vážně jsme tak blbí? Psychologie*. [online], [cit. 28.2. 2017]. Dostupné na: <http://psychologie.cz/vazne-jsme-tak-blbi/>
6. ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 378 s., 2000. ISBN 80-7239-060-0
7. ČERMÁK, M. *Jeho veličenstvo mobil. Psychologie*. [online], [cit. 12.2. 2017]. Dostupné na: <http://psychologie.cz/jeho-velicenstvo-mobil/>
8. DE VITO, J., A. [et al.; z anglického originálu ... přeložili Milan Bartůšek a Jiří Rezek]. *Základy mezilidské komunikace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s.r.o., 420 s., 2001. ISBN 80-7169-988-8
9. ECKERTO VÁ, L., DOČEKAL, D. *Bezpečnost dětí na internetu*. 1. vyd. Brno: Komputer Press, 224 s., 2013. ISBN 978-80-251-3804-5
10. GIDDENS, A. [et al.; z anglického originálu ... přeložil Jan Jařáb]. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999, 595 s. ISBN 80-7203-124-4
11. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 1. vyd., 2000, 776 s. ISBN 80-7178-303-0
12. HAYESOVÁ, N. [et al.; z anglického originálu ... přeložila Irena Štěpaníková]. *Základy sociální psychologie*. 3. vyd Praha: Portál,., 165 s., 2003. ISBN 80-7178-763-4
13. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. 3. vyd. Praha: Portál, 2008. 408 s. ISBN 978-80-262-0219-6
14. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4
15. KERN, H. [et al.; z německého originálu ... přeložila Magdaléna Machátová]. *Přehled psychologie*. 2 vyd. Praha: Portál, 1999. 296 s. ISBN 80-7178-426-5

16. KNIGGE, A. F., HOLZINGER, M. *Über den Umgang mit Menschen*. 2. vyd. Berlin: Minion Pro, 2003, 276 s. ISBN 978-1482664324
17. KOHOUTEK, R. a kol. *Základy sociální psychologie*. Brno: Akademické nakl. CERM s.r.o., 1998, 181 s. ISBN 80-7204-064-2
18. KONEČNÁ, Z. *Základy komunikace*. 1. vyd. Brno: Akademické nakl. Cerm, 2009, 151 s. ISBN 978-80-214-3891-0
19. KOVANIC, J. *Nebojte se Internetu aneb Internetem i bez počítače*. 1. vyd. Praha: Copmuter Press, 2000, 114 s. ISBN 80-7226-399-0
20. KROUPA, Z. *Svět jakoby. Psychologie*. [online], [cit. 21. 1. 2017]. Dostupné na: <https://psychologie.cz/svet-jakoby/>
21. KŠIŇAN, A. *Neberme dětem tablety. Psychologie*. [online], [cit. 25.11. 2016]. Dostupné na: <https://psychologie.cz/neberme-detem-tablety/>
22. MATRASOVÁ, J. *Výroční zpráva za ŠR 2015/2016* [online], [cit. 27. 2. 2017]. Dostupné na: <http://zsmsprosetin.cz/zs/files/2016/10/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%ADzpr%C3%A1va-2015-16.pdf>
23. MCLUHAN, M. [et al.; z anglického originálu ... přeložili Irena Příbylová a Martin Krejza]. *Člověk, média a elektronická kultura*. 1. vyd. Brno: Jota, 2000, 415 s. ISBN 80-7217-128-3
24. MOTSCHNIG, R., NYKL, L. *Komunikace zaměřená na člověka*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011, 176 s. ISBN 978-80-247-3612-9
25. NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997, 437 s. ISBN 80-200-0625-7
26. NAVRÁTIL, P. *Internet pro školy*. 2. vyd. Kralice na Hané: Komputer Media s. r. o., 2004, 120 s. ISBN 80-86686-16-7
27. PAPÍK, R. *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje*. 1. vyd. Praha: Velryba, 2011, 192 s. ISBN 978-80-85860-22-1
28. PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1. vyd.. Praha: Academia, 2004, 472 s. ISBN 80-200-10-86-6
29. POSPÍŠIL, J., MICHAL, S. *Multimediální slovník*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2004, 183 s. ISBN 80-7346-019-X
30. PROCHÁZKA, D. *První kroky s internetem*. 3. aktualizované vyd. Praha: Grada, 2010, 112 s. ISBN 978-80-247-3255-8

31. ROZSYPALOVA, M., ČECHOVÁ, V., MELLANOVÁ, A. *Psychologie a pedagogika*. 1. vyd. Praha: Informatorium, 2003, 186 s. ISBN 80-7333-014-8
32. RŮŽIČKA, O. *Internet pro učitele*. Praha: Computer Press, 2001, 92 s. ISBN 80-7226-531-8
33. SAK, P. a kol. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 296 s. ISBN 978-80-7367-230-0
34. SKALKOVÁ, J. A KOL. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. 2. vyd. doplněné. Praha: Státní pedagogické nakl., 1985. 216 s.
35. SMOLÍKOVÁ, K. *Ovladač je můj aneb jak na média*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, 110 s. ISBN 80-00-01865-9
36. SPERANDIO, S. *Účinná komunikace v zaměstnání*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, 115 s. ISBN 978-80-7367-360-4
37. ŠIKLOVÁ, J. 2015. *Vliv elektronických a běžných pomůcek na pozornost u žáků II. stupně ZŠ*. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta. 50. s., 1. l. příl. Vedoucí bakalářské práce Irena Plevová.
38. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Přehled sociální psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, 2004, 181 s. ISBN 80-244-0929-1
39. ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet*. 1. vyd. Praha: TRITON s.r.o., 2003, 158 s. ISBN 80-7254-360-1
40. ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0
41. VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 320 s. ISBN 80-7178-998-4
42. WURMOVÁ, N. *Odpojte se a vnímejte. Psychologie*. [online], [cit. 19.12. 2016]. Dostupné na: <http://psychologie.cz/odpojte-se-vnimejte/>
43. ŽEMLIČKA, M. *E-mail, chat, sms*. 1. vyd. Brno: Computer Press. 2003, 110 s. ISBN 80-7226928-3
44. ŽIŽLAVSKÝ, R. *Informační detox. Psychologie*. [online], [cit. 6.1. 2017]. Dostupné na: <http://psychologie.cz/informacni-detox/>

Přílohy

Příloha č. 1

DOTAZNÍK

1. **Jakého jsi pohlaví:** CHLAPEC / DÍVKA
2. **Věk:**
3. **Třída:**
4. **Vlastníš mobilní telefon?** ANO NE
5. **Pokud ANO, o jaký typ mobilního telefonu se jedná (klasický s klávesnicí, dotykový, věčko, výsuvný, ...)?** Napiš:
6. **V kolika letech jsi dostal/a svůj první mobilní telefon?** Napiš:
7. **Jsi spokojen se svým mobilním telefonem?** ANO NE
8. **Jaká činnost u tebe převládá při využívání mobilního telefonu?**
 - a) Posílání sms
 - b) Volání
 - c) Hraní her
 - d) Komunikace s kamarády přes sociální síť
 - e) „Brouzdání“ na internetu
 - f) Poslech hudby
 - g) Prohlížení si fotek a videí
 - h) Jiné, napiš:
9. **Pro komunikaci preferuješ na svém mobilním telefonu?**
 - a) Volání (slovní)
 - b) Posílání SMS (písemný)
 - c) Různé aplikace (př. skype, Messenger, ...)
 - d) Sociální sítě (chatování př. fcb, ICQ, ...)
 - e) Jiné např. komunikaci z očí do očí
10. **Použil/a si během vyučování mobilní telefon bez vědomí učitele?** ANO NE

11. Pokud ANO, při jaké příležitosti to bylo?

- a) Využití kalkulačky
- b) Hraní hry
- c) Sledování času
- d) Zkontrolování, zda-li mi někdo nepíše či nevolal
- e) Jiné, napiš:

12. Své problémy řešíš hned s využitím mobilního telefonu či raději z očí do očí? Napiš:

13. Máš ve svém mobilním telefonu přístup k internetu? ANO NE

14. Pokud ANO, jsi stále online (využíváš internet neomezeně)? ANO NE

15. Kdo ti platí účet na mobilní telefonu?

- a) Já
- b) Rodiče
- c) Prarodiče

16. Jaká je výše měsíčního účtu na tvém mobilním telefonu?

- a) 200 Kč
- b) 500 Kč
- c) 1000 Kč
- d) Jiná, napiš:

17. Zapomněl/a jsi někdy si sebou vzít mobilní telefon? ANO NE

18. Pokud ANO, jak si se zachoval/a?

- a) Vrátil/a jsem se pro něj.
- b) Neřešil/a jsem to, ale byl/a jsem „nesvá“.
- c) Nechal mě to v klidu.

Doplňující otázka č. 19. – Použil/a jsi během vyplňování dotazníku mobilní telefon? Pokud ANO, z jakého důvodu to bylo?

Seznam zkratk

ZŠ – základní škola

SMS – služba krátkých textových zpráv

ICQ – komunikační program umožňující přenášet informace mezi uživateli v reálném čase

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Šiklová
Katedra:	Katedra psychologie a patopsychologie
Vedoucí práce:	Doc. PhDr. Irena Plevová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Psychologické proměny komunikace v prostředí mobilního internetu u dětí ZŠ
Název v angličtině:	Psychological changes of communication in environment of mobile internet for elementary school children.
Anotace práce:	Teoretická část diplomové práce se zaměřuje na charakteristiku mezilidské a virtuální komunikace. Cílem diplomové práce je zjistit využití internetových aplikací v mobilním telefonu v komunikaci u žáků ZŠ.
Klíčová slova:	Mezilidská komunikace, virtuální komunikace, mobilní telefon.
Anotace v angličtině:	The theoretical part of dissertation focuses on the characteristics of interpersonal and virtual communication. The aim of the thesis is to determine the use of internet applications in the mobile phone in communication among primary school pupils.
Klíčová slova v angličtině:	Interpersonal communication, virtual communication, mobile phone.
Přílohy vázané v práci:	Nestandardizovaný dotazník
Rozsah práce:	s. 60
Jazyk práce:	Český